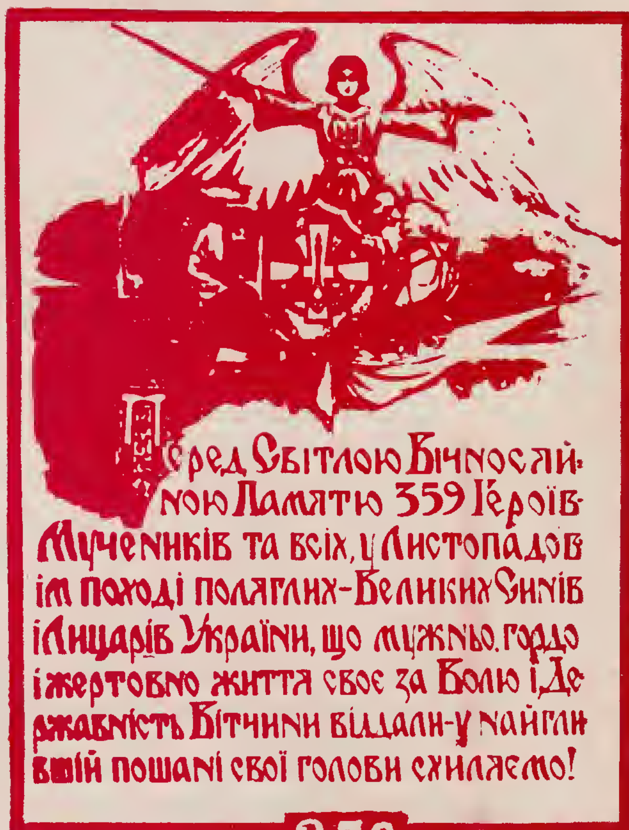
САМОСТІЙНА УКРАЇНА

ЛИСТОПАД - ГРУДЕНЬ 1971

INDEPENDENT UKRAINE

359

1921 ✝ 21 Листопаду ✝ 1971

ЧІКАГО — НЬЮ-ЙОРК

«САМОСТІЙНА УКРАЇНА»
Орган Центральної Управи ОДВУ
Видає Видавнича Спілка в Чікаґо
Головний Редактор Михайло Панасюк
Річна пенедплата 6 дол., окреме число 75 центів

INDEPENDENT UKRAINE
Edited by
Organization for the Rebirth of Ukraine
Editor in Chief Michael Panasiuk
Published by
Ukrainian American Publishing Co., Inc.
2315 W. Chicago Ave. ,Chicago, Ill., 60622
Yearly subscription $6, single copy 75 cents

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ МУН

Лігайтон. — Минулої суботи і неділі, 27 і 28 листопада, тут на оселі ім. Олега Ольжича відбувся черговий з'їзд Молоді Української Національности (МУН), в результаті якого обрано нову управу з Олегом Бак-Бойчуком, як головою. Між рішеннями з'їзду була й постанова негайно включитися в Конференцію Українських Молодечих Організацій, яка вже від років діє в системі Українського Конґресового Комітету та в якій заступлені Пласт, Спілка Української Молоді Америки, Об'єднання Демократичної Української Молоді та інші.

У З'їзді взяло участь 47 представників вісьмох Відділів МУН, в тому 27 умандатованих делегатів. Відкрив З'їзд дотеперішній голова Ігор Прийма з Чикаґо, а проводила ним Президія в складі: Олег Бак-Бойчук — голова, Мирон Куропась — заступник та Надія Лукницька — секретар. Після звітів і дебат над ними обрано нову Управу, до якої, крім Олега Бак-Бойчука, як голови, увійшли: Надія Лукницька — заступник голови, Христя Ґелетканич — секретар та Іван Харамбура — скарбник. Контрольна Комісія: Ігор Прийма, Мирон Куропась та Ярко Белендюк. Намічено плян праці та схвалено резолюції. На З'їзд наспіло ряд привітань. Особисто вітав З'їзд голова ОДВУ д-р Богдан Шебунчак.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

РІК XXIII | ЛИСТОПАД - ГРУДЕНЬ 1971 | Ч. 4-5 (239 240)

Мих. Лавренко

3 5 9

Трагедії під Базаром присвячую.

Сірим вовком в полі вітер виє,
З рукава неначе сипле сніг...
П'ятдесят літ!.. І досі серце ниє —
За той квіт, що під Базаром ліг.
Голі, босі, стріляні і гнані,
Як вірли летіли в Рідний Край.
Зір топили в золотім тумані,
Вколо сніг... їм — у душі квів май!
Це вони святочно прireклися
Батьківщину вирвать із кайдан,
Щоб над Краєм більше не глумився -
Ні москаль, ні хижий польский пан!
Золота їх мрія злютувала
Й повела в широкий простір нив.
Та шляхи віхола замітала —
Хижим звірем вітер вив і вив.
Прагли волі Краєві здобути,
Хоч ціною власного життя...
Ще лиш вчора впали в крові Крути,
Але в серці — й тіні каяття.
Йшли вони ще юні і завзяті
Повні сили і життя жаги...
Кожен крок тра боєм було брати,
А чимраз — все меншало снаги.
І крокують зранені й знесилі:
Україна — сяє як зоря;
Їх Богдан з Суботова в могилі
Кличе йти у рідниї поля.
Наливайко, Лобода й Трясило
З далени старої шлють привіт...
Вколо ж смерть їх світоча гасила —
І лягали, як підтятий квіт.
Не здавались... Бились, мов шалені,
Хоча біль їм душу усім пік...
Понад триста ,як листки зелені —
Вже лягли, мов околот на тік.
Ще і ще... І сила їм все тала,
І точили серце їм жалі,
Що Вкраїна з їми не повстала —
Лягла трупом, де Міньки Малі.
Оточили їх ворожі стежі,
Заломили проти́в козаків...
Ревів вітер в сніговім безмежжі
І палав у їхнім серці гнів.
Зранених, побитих і обдертих,
Як на глум запхали в Божий Дім.
Та в холодній Церкві, поруч смерти
З триста вуст — лунає вночі гимн.
Обнімались козаки й старшина,
Щоб нарід не зрадить присягли...
«Слава тобі змучена Вкраїно!»...
Дружно пісню в холоді тягли.
Торопіли червоні вартові,
Подив серце скамяніле брав:
Їх більш триста — вмерти всі готові
Не чуть плачу — лише спів лунав?
«Слава, слава тобі Україно,
Боєвії є в тебе сини...
(І в молитві клякли на коліно),
Ми ще діждем ясної весни!»

. . . . .

А на ранок — суд короткий, простий:
«359 — розстріл!»

. . . . .

Щорік в цей день завиває полем
Хижий вітер і порошить сніг...
Смерть трагічну не забуть ніколи,
Того Квіту, що в Базарі ліг.

С. Посянський

ДВА БАЗАРИ

1921 — 1941

Була така сама багряно-срібна осінь, як тоді, 20 років тому, коли на широких просторах України відбувалися останні атаки великого Збройного Змагу українського народу проти червоного імперіялізму. Була така сама осінь, як два десятиліття тому, коли на вістрях мечів вирішувалося питання про те, чи над европейським сходом має панувати сатана знищення та деспотичного терору, чи сонцем прогресивних здобутків Революції має освічувати його українська Геллада...

Було багато подібного в чарівній українській природі двох Листопадів, що їх відокремлювало, один від одного, повних двадцять років — між листопадом 1921 року та листопадом 1941.

Були попалені міста й села України, однаково війна залишила свої руїнницькі сліди, — тільки цим разом вони були далеко сильніші: згарища міст, розторощені бомбами людські житла та різні громадські установи свідчили про те. Та була різниця не тільки в силі та розмахові війни, але в тому, що вибивало тавро на всьому, — у самій війні!

Двадцять років тому в лісах північної Волині йшов затяжний, нерівний змаг між тими, що боролися за право українського народу вільно жити на власній землі та по-своєму формувати свій зміст життя, і тими, що на багнетах несли ворожу для нас правду та знищення; бій ішов між українськими вояками-повстанцями та чужими полчищами, які підступом та насильством окупували Україну. Цього разу ішов бій між двома мілітарними потугами, між двома імперіялізмами, за панування над українським народом, за його знищення. Один, що під покришкою галасливих большевицьких фраз, тюрмами, засланнями, штучно організованим голодом, винищив понад десятку мільйонів українців, що русифікацією та іншими політичними заходами сподівався довершити своє діло й здійснити мрію московських царів — хотів довести свою роботу до кінця. Другий плянував Україну перетворити на свою колонію, у якій не було б українського інтелігента, де б український селянин мав бути тяглою худобою у возі націонал - соціялістичного «пана», а український робітник, прикутий до німецького станка, мав віддавати рештки своєї крови та поту.

Хоч 1921 рік закінчував більше, як сім років війни на українських землях, а осінь 1941 нараховувала щойно кілька місяців її, та український нарід був в останньому разі безперечно більше вичерпаний, ніж 20 років тому. Його фізичні сили були послаблені п'ятирічками, побудованими на крові та поті трудящих, матеріяльні добра пограбовані насильною соціялізацією та переведенням усієї приватної власности українців як і всього багатства України в руки московської метрополії, а духове життя загальмоване через розстріли десяток тисяч українських культурно-духових працівників та придушено системою жахливого терору. Все активне було силою мобілізоване в червону армію й тільки деяким удалося уникнути військової служби.

Але, як на руїні царської імперії почались могутні здвиги українського народу, одним із виявів якого був Другий Зимовий Похід 1921 року, так пограбована, спустошена та вичерпана під кожним оглядом Україна видала із себе нові сили та стала на шлях національного відродження і нового духово-політичного формування.

Там, під Базаром, де в 1921 році кінчилася відкрита, ширшооо розміру, збройна боротьба з окупантом, де в наявній формі зударилися два світи, дві ідеології, дві революції, де закінчувався етап збройної боротьби за Українську Державу й починалися нові широкогранні суспільно-політичні процеси й нові форми підпільної боротьби, почалася року 1941 нова сторінка української історії, новий черговий суспільно - політичний процес. Заторкнуті хвилею українського націоналізму осередні та східні землі України піднялися знову на шлях відкритої боротьби за свою Державу.

Центральне Керівництво ОУН для Осередніх і Східніх Земель під проводом сл. п. О. Ольжича, вирішило звеличати пам'ять 359 полеглих в 1921 році відповідним святом. В тому самому місці, де двадцять років тому большевики розстріляли 359 Лицарів Другого Зимового Походу, тисячі селян та робітників з Волині й Полісся маніфестували свою волю до самостійного життя та свою готовість боротися до загину за Украї-

ську Державу. Замріяні ліси прорвало нестримне «Ще не вмерла Україна». По двадцятьох роках — з тисяч грудей, спрагнених волі й людської гідности. Це не був крик розагітованої юрби, але людей, що носили в серцях своїх тугу за чимсь найбільшим істотним для людини, за можливістю бути собою, бути, як люди і нарід. Цей великий вогонь їхніх душ поставив їх пізніше на барикади збройної боротьби, де вони не словами, а ділом сказали своє національне кредо. Той самий поручник Волинець, що був організатором здвигу під Житомиром у 20 річницю першого Базару, що тільки завдяки незвичайній відвазі вирвався з рук німецьких катів, уже кілька місяців пізніше був у рядах українського партизанського руху, а згодом брав визначну участь у боях проти німецьких окупантів та большевицьких загонів, що нищили та грабували українські землі. З ним разом були його земляки — активні співучасники здвигу під Базаром.

21 листопада 1921 року стрілець Щербак над власною могилою сказав своє мужнє — «Стріляй кате!», а по здвизі під Базаром біля Житомиру над могилою залунало могутнє «Ще не вмерла», а революціонер Сурмач, знявши з себе сорочку і кинув її катам у вічі з вигуком — «Стріляйте, кати! Слава Україні!» Голос Щербака знайшов у десятках тисяч нових борців своїх вірних послідовників, гідних його чину. Організатори другого здвигу під Базаром двадцять років пізніше вогонь своєї любови до України та знамена нової боротьби передали у чаші із святою землею з 359. Насичену кров'ю Лицарів землю взяли представники всіх українських земель. Це були символи українського відродження, нових борців, що виростають із законів української землі та з чистого українського серця, що за Україну віддає своє життя. Другий здвиг під Базаром був символом нових бурхливих днів на Україні, нових поривів та боротьби, що почалася ще тоді, коли над українською землею схрестились мечі двох апокаліптичних імперіялізмів.

Вже 50 років минає від Першого Базару та 30 років від Другого. Обидві великі річниці сплітаються в одну цілість. І не тільки числами днів, — в'яже їх в одну цілість глибинний внутрішній зміст їх. Обидва Базари — це виразні монументи в українській історії, які, побіч інших історичних подій, визначають непохитну боротьбу українського народу за свою Державу, а, значить, і за своє національне та соціяльне визволення.

Базар — це доказ, що цих стремлінь не змогла та не зможе спинити жодна сила, хоч би це мали бути два, чи всі імперіялізми разом!

Базар — це свідок невмирущого українського героїчного духа, що навіть серед найбільше несприятливих відносин виринає з усією своєю силою на дієву арену!

Базар — це стовп Української Революції, що своїм стилем, змістом, мораллю та завданнями, є одноразовою, але у своїх основах відмінною та ворожою до всіх революційно - терористичних експериментів з брунатним чи червоним забарвленням. І тільки вона, як могутній духовий і моральний та політичний здвиг українського народу, може формувати наше велике завтра. Вона, а не чуже імперіялістичне насильство може розв'язати всі питання українського геополітичного простору.

Базар — це мементо, що на сторожі українських інтересів стоїть український воїн - революціонер. Він підіймається кожночасно і завдавав і буде завдавати кожному, хто простягає свої руки на українські землі, смертельних ударів. Він є запорукою, що такий удар дістане, в процесі дальшого розгортання Українських Визвольних Змагань, червона імперіялістична Москва.

ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ ПОЛЯГЛИМ ПІД БАЗАРОМ В 1921 Р.

1. Сулима Григорій, 2. Мироненко Кузьма, 3. Петренко Іван, 4. Тронько Овксентій, 5. Мінькер Леопольд, 6. Подранівський Андрій, 7. Швида Максим, Якубовський Павло, 9. Решетніків Микола, 10. Онофрічук Герасим, 11. Швидюк Яків, 12. Єгер Ернест, 13. Погиба Федір, 14. Лотоцький Володимир, 15. Грох Митрофан, Ясько Анастазій, 17. Янішевський Федір, 18. Бережний Сидір, 19. Венгженівський Володимир, 20. Сокрут Наум, 21. Забращенко Олександер, 22. Соломонівський Володимир, 23. Чорниш Володимир, 24. Бойко Андрій, 25. Синиця Степан, 26. Скорняків Сергій, 27. Васил'їв Олександер, 28. Козін Іван, 29. Стрижельницький Олександер, 30. Кузьменко Митрофан, 31. Шарабура Іван, 32. Ккбельник Сила, 33. Шевченко Василь, 34. Козаченко Микола, 35. Крижанівський Павло, 36. Ноболеник Євген, 37. Зубків Олекса, 38. Завальницький Петро, 39.

Корбут Степан, 40. Оручик Іван, 41. Сагусій Євсевій, 42. Солтановський Микола, 43. Попович Василь, 44. Федорів Яків, 45. Стародуб Никанор, 46. Штан Іван, 47. Жуків Микола, 48. Харшевський Володимир, 49. Борисенко Денис, 50. Омельянів Борис, 51. Кривокобильський Мусій, 52. Малевич Михайло, 53. Микуленко Данило, 54. Медведівський-Коваль Василь, 55. Кишківський Володимир, 56. Дараган Іван, 57. Голобородько Микола, 58. Даячківський Іван, 59. Голюс Петро, 60. Солтученко Михайло, 61. Гаєвський Стефан, 62. Невідниченко Петро, 63. Декаленко Петро, 64. Гіньків Михайло, 65. Романенко Степан, 66. Запорожець Данило, 67. Верубович Леонтій, 68. Іваненко Яким, 69. Ходько Борис, 70. Старенький Яків, 71. Зенченко Лука, 72. Чмелівський Станіслав, 73. Кудинський Євген, 74. Прохорів-Микитин Іван, 75. Костовський Микита, 76. Крутопіл Яків, 77. Приполок Захар, 78. Федоренко Микола, 79. Мелентіїв Михайло, 80. Тютюник Степан, 81. Гуцало Михайло, 82. Лісовський Олександер, 83. Саківський Микола, 84. Лубяний Василь, 85. Гуденко Петро, 86. Сускін Павло, 87. Сальський Олекса, 88. Хидрик Йосиф, 89. Василів Михайло, 90. Токаревич Кость, 91. Слехановин Семен, 92. Манжула Іван, 93. Голуб Артем, 94. Вередан Василь, 95. Маданюк Степан, 96. Хульченко Мирон, 97. Стражкевич Борис, 98. Федорів Степан, 99. Костецький Трохим, 100. Повторак Олександер, 101. Вергун Семен, 102. Данилевський Андрій, 103. Рижак Павло, 104. Студницький Василь, 105. Поліщук Анатолій, 106. Шелест Пилип, 107. Добровський Гаврило, 108. Білокрис Мусій, 109. Янишевський Кость, 110. Нестеренко Андрій, 111. Свиргородський Володимир, 112. Сомбун-Капун Сава, 113. Зубченко Олекса, 114. Кузьмін Яків, 115. Камінський Демьян, 116. Борщевський Тиміш, 117. Кузьмін Василь, 118. Олійник Гнат, 119. Бичко Степан, 120. Бондаревич Станислав, 121. Соколовський Станіслав, 122. Тройнюк Юхим, 123. Приходський Олександер, 124. Очеретний Тиміш, 125. Маніцький Іван, 126. Плахнін Куприян, 127. Топольчук Павло, 128. Черний Клим, 129. Стеблін Іван, 130 Рудоненко Тиміш, 131. Вашкевич Михайло, 132. Голуб Василь, 133. Мельниченко Олекса, 134. Якименко Микола, 135. Демянчук Олександер, 137. Марчук Степан, 138. Анарневський Кость, 139. Гатченко Василь, 140. Коган Корній, 141. Двяненко Микола, 142. Аголюк Василь, 143. Щербина Роман, 144. Проскурня Григорій, 145. Мороз Максим, 146. Гладченко Ілько, 147. Колінко Іван, 148. Чередниченко Степан, 149. Єрмаків Георгій, 150. Комащук Грицько, 151. Пастушенко Іван, 152. Сичів Петро, 153. Шиманський Карпо, 154. Шейків Петро, 155. Швець Василь, 156. Кулик Іван, 157. Клепаць Ілля, 158. Распайнюк Андрій, 159. Божко Спиридон, 160. Візір Гаврило, 161. Баранів Георгій, 162. Тарасенко Прокіп, 163. Оліндаренко Карпо, 164. Крилівський Микола, 165. Оболь Левко, 166. Бондаренко Оверко, 167. Маширів Микола, 168. Начило Микола, 169. Постелинський Денис, 170. Білецький Іван, 171. Родвенко Іван, 172. Ананів Микола, 173. Голоненко Захар, 174. Григоренко Микола, 175. Киволін Варлам, 176. Жир Василь, 177. Гловинський Мусій, 178. Кран Йосип, 179. Харін Василь, 180. Кучер Оникій, 181. Онищенко Іван, 182. Яременчук Петро, 183. Чадринський Іван, 184. Деменів Володимир, 185. Кунік Іван, 186. Буризін Михайло, 187. Сердюк Данило, 188. Мешеряків Тиміш, 189. Сидоренко Семен, 190. Горьків Іван, 191. Усько Валентин, 192. Мокрицький Денис, 193. Федорчук Павло, 194. Чумак Василь, 195. Верденюк Олександер, 196. Савченко Трохим, 197. Радченко Степан, 198. Власів Павло, 199. Давидчук Влас, 200. Паламаренко Федот, 201. Балтнян Петро, 202. Марків Дмитро, 203. Колесник Терентій, 204. Свиридів Григорій, 205. Базун Данило, 206. Момзаліт (китаєць), 207. Гуменюк Карпо, 208. Довгий Юхим, 209. Тамощук Михайло, 210. Головченко Яків, 211. Остремів Григорій, 212. Лисогор Павло, 213. Кучеренко Федір, 214. Коханко Павло, 215. Рібот Яків, 216. Дробинський Петро, 217. Демченко Петро, 218. Козловський Тиміш, 219. Кайдан Степан, 220. Кислічук Іван, 221. Плященко Федір, 222. Світленко Данило, 223. Рубан Іван, 224. Шевченко Лазар, 225. Шапа Гнат, 226. Чубко Федір, 227. Владинюк Фаїм, 228. Гомонюк Сосоїт, 229. Щербак Степан, 230. Бондар Петро, 231. Прокопець Степан, 232. Липовський Григорій, 233. Усик Автоном, 234. Шеденко Микита, 235. Ковтуненко Іван, 236. Усенко Віталій, 237. Музика Василь, 238. Акалавській Вадім, 239. Петриченко Данило, 240. Ільченко Семен, 241. Ворепрівський Кирило, 242. Грицарюк Нестір, 243. Краковський Максим, 244. Щербак Федір, 245. Паламарчук Олексан, 246. Іванюк Дем'ян, 247. Бабич Іван, 248. Кушлімський Адам, 249. Івачюк Василь, 250. Слободян Филимон, 251. Удалів Олександер, 252. Горний Григорій, 253. Горбач Іван, 254. Бабун Сава, 255. Клименко Антін, 256. Іщенко Іван, 257. Швець Сергій, 258. Губенко Зіновій, 259. Радій Дмитро, 260. Закурдаїв Максим, 261. Наавтуст Степан, 262. Панченко Юхим,

263. Юзинський Степан, 264. Власюк Павло, 265. Ігенко Микола, 266. Іваницький Іван, 267. Бортницький Володимир, 268. Федоренко Іван, 269. Шупін Яким, 270. Черній Василь, 271. Навроцький Василь, 272. Гіріч Петро, 273. Корнієнко Тиміш, 274. Ковальський Дмитро, 275. Гоянів Володимир, 276. Ашнабуль Захар, 277. Славодон Антін, 278. Швець Яків, 279. Храмів Михайло, 280. Горгюнів Олекса, 281. Грицишин Олександер, 282. Пенукій Михайло, 283. Браславський Антін, 284. Венглевський Тиміш, 285. Дейків Яків, 286. Дудар Андрій, 287. Слободянський Павло, 288. Оперсек Григорій, 289. Бедін Павло, 290. Герасимук Данило, 291. Моцедарський Микола, 292. Мец Антін, 293. Шкура Мусій, 294. Захаренко Спиридон, 295. Мердієвський Антін, 296. Маринич Петро, 297. Шведенко Нестір, 298. Чігман Іван, 299. Михайленко Яків, 300. Шиян Микола, 301. Приходько Мартин, 302. Дрозденко Яким, 303. Плавко Трофим, 304. Слободенюк Леонтій, 305. Долозовський Олександер, 306. Олексіїв Іван, 307. Скорич Левко, 308. Бондаренко Федось, 309. Вовк Арсен, 310. Силецький Володимир, 311. Смокарів Павло, 312. Копнюк Леонтій, 313. Амдлусько Филимон, 314. Швець Федір, 315. Шаповків Яків, 316. Буравський Андрій, 317. Фараонів Мусій, 318. Мельник Петро, 319. Нарган Сидір, 320. Євтиків Володимир, 321. Хрустяк Савелій, 322. Редькін Макар, 323. Маслоїд Василь, 324. Гречківський Денис, 325. Молот Пилип, 326. Кріч Василь, 327. Кожушко Ілля, 328. Ярош Андрій, 329. Овдієнко Василь, 330. Білевич Броніслав, 331. Головко Петро, 332. Яцина Василь, 333. Барбарика Олександер, 334. Кубельський Василь, 335. Шекес Семен, 336. Черень Аврам, 337. Олениченко Василь, 338. Шкапа Родіон, 339. Шаповаленко Федір, 340. Маковецький Павло, 341. Бугак Юхим, 342. Любко Іван, 343. Коваленко Онисим, 344. Калишників Олександер, 345. Богайський Олександер, 346. Яцкевич Степан, 347. Кіріченко Олексій, 348. Моцик Грицько, 349. Червак Лука, 350. Плевак Іван, 351. Обочук Борис, 352. Шлягун Іполіт, 353. Гавелюк Прокіп, 354. Белік Матвій, 355. Пешанський Тарас, 356. Охвенчук Петро, 357. Островський Степан, 358. Сидоренко Іван, 359. Прохорів Петро.

Ірина Дибко

У ДЕНЬ ПОСВЯЧЕННЯ МОГИЛИ РЕВОЛЮЦІОНЕРА

Сьогодні посвячення могили
Революціонера
і тих, що життя зложили
давно коли і... вчера.

На неозорій блакиті,
в безладді розкинуті хмарки.
Ми всі — тугою повиті,
й моз ті хмари наші думки...
Стоїмо кругом могили у підніжжі,
і в кожного, ось тут із нас,
спогади далекі і ще дуже свіжі...
Всі наші думки — біля поляглих Вас...
Багато ж є свідків тут між нами,
Вашого, неодного, геройського чину,
і, як Ви в боротьбі з ворогами —
юне життя віддали за Вкраїну...

Стоять безпорадно, біля могили,
поляглих Революціонерів друзі.
В глибокій пошані голови схилили,
стоять непорушно в жалю і тузі...
Випрямилась Єпископа рука,
щоби могилу посвятити,
й покотилась на могилу сльоза,
за Вашу кров в «концтаборах» пролиту...
На могилі —
Хрест, немов розклав дужі руки,
вказує дорогу до спасення,
Хрест — символ страждань і муки
і віри, що почерез Хрест до Воскресення!!!

Лігайтон, 29. серпня, 1971 р.

Борис Мозолевський

ЛИСТ, ПРОЧИТАНИЙ ЧЕРЕЗ 23 СТОЛІТТЯ

То дивне відчуття — зійти на степову могилу, закривши очі, намагаючись уявити собі обличчя, колір волосся, вбрання тих, що лежать під землею. Були вони колись живими людьми, пасли худобу й орали цей степ, воювали і гончарували, кохали і ненавиділи. Що бентежило їх, які мрії світилися в їхніх зіницях? Вони пішли, не залишивши нам ні мемуарів, ні спогадів, і тільки степові могили можуть розповісти про їхні радощі й болі.

Початок доби заліза на території України пов'язаний з іменем скіфів, народу, що над усе цінував волю і усталені століттями прабатьківські звичаї. Історик Геродот оповідає, що скіфи скарали на смерть навіть найбільшого свого філософа - сьомого мудреця світу, за визначенням греків, Анахарсіса лише за те, що той знехтував народні традиції. Така ж доля спіткала і царя Скіла. Можливо, саме через надмірне пильнування своїх звичаїв і традицій скіфи так і не осягнули писемності, не зважаючи на свої якнайтісніші стосунки із стародавніми греками. Це парадоксально, коли врахувати, що греки вважали скіфів наймудрішим після себе народом на землі. І цей народ залишився неписьменним.

Той самий Геродот повідомляє, що під час скіфо-перської війни скіфський цар Іданфірс, не знаючи грамоти, на пропозицію персів здатися надіслав їм у відповідь мишу, жабу, горобця і п'ять стріл. Цар персів Дарій Гістасп витлумачив це послання так: «Ми, скіфи, здаємося вам, перси, з усіма своїми землями, (які втілювала миша), водами (жаба), повітрям (горобець) і військом (стріли)». Проте радник Дарія — Гобія виявився мудрішим від царя і «прочитав» скіфського листа інакше: «Коли ви, перси, не зариєтеся в землю, як миші, або не поплигаєте в воду, як жаби, або не шугнете в небо горобцями будете перебиті нашими стрілами».

З огляду на таке листування ми маємо повне право вважати степові могили — ці єдині пам'ятки, залишені скіфами, — своєрідними листами у вічність. Хоч кожен з них може читатися по-різному, взяті разом, вони становлять єдине надійне джерело для відновлення побуту, культури, соціяльної організації і самої історії скіфського суспільства.

У зв'язку з величезним розмахом будівельних робіт у республіці багато археологічних пам'яток, у тому числі і скіфських курганів, попадає в зону зруйнування. Попереднє вивчення їх тепер здійснюється відділом експедіційних досліджень на новобудовах, нещодавно створеним при інституті археології АН УРСР. Важко перелічити всі відкриття експедицій відділу, зроблені за три роки його діяльності. Не бракувало їх і цього літа. Та найбільше пощастило на розкопках скіфського кургану Товста Могила, що височів на околиці м. Орджонікідзе Дніпропетровської області. Останній курган рівноцінний Товстій Могилі за науковим значенням, було досліджено близько 60 років тому. Це славнозвісна Солоха, золотий гребінь з якої нині відомий кожному випускникові середньої школи. На жаль, методика тогочасних розкопок стояла на дуже низькому рівні. Розкопки Товстої Могили, здійснені за всіма вимогами сучасних археологічних досліджень стали золотим фондом запасників вітчизняної науки.

Під майже 9-метровим насипом кургану, оточеним з магічною метою ровом, було дві могили — центральна, над якою споруджено курган, і бокова, прокопана через насип на південному схилі кургану. Пам'ятка незаперечно належала одній скіфській сім'ї: серед поховального інвентаря обох могил бувають абсолютно тотожні речі. В центральній гробниці було поховано вельможного скіфського володаря, а в боковій — його дружину і малолітню дитину, що померла вже після смерті матері і була внесена до склепу через окремий вхід. Судячи з віку дитини (2 — 3 роки), всі поховання в кургані були здійснені протягом кількох років, а можливо, й місяців.

На підставі аналізу поховального інвентаря курган датується кінцем IV ст. до н. е. З писемних джерел ми знаємо, що в 4 ст. до н. е., коли коли скіфські племена об'єднав у єдину державу легендарний цар Атей, Скіфія досягла найвищої своєї могутності. Але 339 року до н. е. вона зазнала непоправної поразки від македонського царя Філіпа II. Кінець 4 — перша половина 3 століть до н. е. — не лише завершальний етап великого періоду скіфської історії, але й час великих зрушень у побуті, культурі, соціяльно-економічному житті скіфського народу. На жаль, про цей період ми не маємо жодної згадки у

працях грецьких істориків. У зв'язку з цим матеріяли Товстої Могили, як історичного джерела саме цього проміжку часу, набувають значення виняткового.

Центральну гробницю було пограбовано ще в давнину, очевидно наступниками скіфів у Нижньому Подніпров'ї. Допоміжні могили лишилися цілими. В двох чотирокутних ямах лежало шестеро коней, збруя яких була щедро оздоблена золотими, срібними й бронзовими прикрасами. Царський табун на тому світі мали обслуговувати троє нагло забитих «конюхів». На шиї одного з них була золота гривня — ознака знатності й заможності.

Біля входу до підземного склепу гробниці знайденно кістяк четвертого слуги. Те, що залишилося в підземеллі після пограбування, може дати повне уявлення про ранг і багатства небіжчика.

Крім бронзового і глиняного посуду, уламків залізного панцира, бойових поясів, колчанів зі стрілами, втулки булави, залишків поножів, близько 700 золотих прикрас від одягу і зброї в могилі виявлено золоті оздоби бунчука, залізний меч в золотих піхвах і масивну золоту нагрудку прикрасу — пектораль.

Описати останню в газетній статті так, щоб читач склав про неї уявлення, неможливо. Для цього треба її побачити. Місяцеподібне поле пекторалі поділене на три фризи, прикрашені скульптурними зображеннями рослинних мотивів, сценами боротьби звірів і сюжетами із скіфського побуту. Це перша парадна царська річ, на якій зображене не знатне скіфське воїнство, а рядових общинників, зайнятих буденними господарськими справами: в центрі верхнього ярусу двоє роздягнених до пояса бородатих чоловіків шиють сорочку із овечої шкури; двоє юнаків доять овець. Не має сумніву, що всі ці зображення не довільна фантазія художника, а повні реального змісту символи, про читання яких відкриває нову сторінку в історії Скіфів. З художньо-пізнавальної точки зору вражає не тільки небачена на скіфських речах кількість зображень, але й насамперед їхня довершеність. На думку знавців скіфо-античного мистецтва, геніяльні витвори стародавніх майстрів — солоський гребінь та всесвітньовідома чортомлицька ваза — за рівнем художнього звучання лише наближається до пекторалі. В сукупності з виявленими досі речами, що містять сюжети із скіфського життя, пектораль являє собою надзвичайно цінне джерело для вивчення етнографії, побуту, культури- соціяльно-економічних відносин та історії скіфського суспільства.

Бокова гробниця Товстої Могили — перша за останні 60 років царська скіфська могила, яка не була пограбована. Небіжчицю та її сина (?), вбрання яких за багатством не має собі рівного серед того, що знайдено досі у всьому Нижньому Подніпров'ї, супроводжували четверо забитих слуг. Вражає безмежна прірва між багатством одних і убозтвом інших: тоді як рештки вельможних осіб майже поспіль вкриті золотими оздобами, у слуг — чоловіків — лише бронзовий та залізний браслети, у дівчинки-служниці — разок дешевого скляного намиста. Коли про воїна-охоронника можна ствердно сказати, що він походить звільних скіфів (йому довірили збро ю —лук і сагайдак із стрілами), то говорити про соціяльний стан трьох інших підлеглих небіжчиків важче. Геродот в V ст. до н. е. повідомляв, що скіфи до могили царів кладуть тільки вільних слуг. Але ж з того часу пройшло майже два століття. Дуже цікаво, що в похованні дитини виявлено три коштовні посудинки для пиття вина та широкий золотий браслет, який небіжчик тримає в руці. Свого часу дослідники висловлювали думку, що саме ці речі входять до кола атрибутів царської влади. Коли це справді так, то ми маємо перше поховання або скіфського наступника престолу, або навіть малолітнього царя.

Що сталося з Скіфією по його смерті? Був це незначний епізод її історії чи, можливо, звідси починався новий етап в історичному бутті скіфського народу? Відповісти на це, як і на багато інших питань, на підставі лише матеріялів Товстої Могили неможливо.

Значення її, як історичної пам'ятки, полягає в тому, що вона ці питання ставить і вимагає шукати відповіді на них. Здається, у зв'язку з небаченим притоком нових матеріялів, викликаним дослідженнями останніх років, скіфознавство вступає у стадію якісних змін: посилена розробка загальних проблем історії Скіфії вже не задовольняє дослідників, на порядок денний висуваються конкретні історичні питання життя і побуту скіфського суспільства. Сумарна характеристика Скіфії IV - першої половини III ст. до н. е. має поступитися місцем перед детальною розробкою питань її соціяльно-економічного і політичного розвитку. Це ж стосується і територіяльного розчленування Скіфії. Разом з тим нові матеріяли дають можливість для глибшого осмислення загальних питань історії

населення широких територій Східньої Европи на початку доби заліза. Передусім, маємо на увазі історію праслов'янства, сучасника і спадкоємця високорозвиненої скіфської культури, яке не лише не могло стояти осторонь тогочасних подій, але й брало у них якнайактивнішу участь.

Отже, відповідаючи на одні історичні питання, Товста Могила, як і кожне визначне відкриття вбудь-якій галузі знань, ставить на їхнє місце нові — ще конкретніші і глибші, і відповідати на них ще не одному поколінню істориків. Хто знає, якого листа підготували для них скіфи в інших пам'ятках.

(«Літературна Україна», ч. 76, за 24. 9. 71)

Д-р Микола Рибак

ПОЛКОВНИК ІВАН БОГУН

(Безкомпромісовий лицарський борець за волю України)

«Із діячів, імена яких дійшли до нас від першого десятиліття Хмельниччини, Богун безумовно найвизначніший».

О. Єфіменко

Правобережної на Лівобережну Україну, або туди схоронився, утікаючи з далеких сторін». Але автор є схильний подати такі роки уродин, які вагаються між 1610 та 1615 рр.

У історичній «Трилогії» Сенкевича, в його повісті «Огнем і мечем» маємо описи трьох різних рейдів Богуна на Задніпров'ю. Кривавий напад його на родину князів Курцевичів, потім його поєдинок з Володийовським, а дальше, як Заґлоба впився на селянському весіллі і попав у руки Богуна. Коли його особа Заґлоби та його приязнь з Богуном є лиш фантазією Сенкевича, то все ж таки цей шовіністичний автор мусів признати, що Богун був незвичайною індивідуальністю і добрим полководцем. Деякі теж подають, що Богун уже змолоду воював на Лівобережжі і був знаним зі своєї боєвої і відважної вдачі. Він теж брав участь в морських походах запорожців на Чорне Море і турецькі побе-

Про життя і буття малого і молодого Івана Богуна, покищо маємо змогу подати лиш короткі вісті.

І так «Енциклопедія українознавства» Словникова частина Том І» подає лиш рік смерти Богуна на 1664 і каже, що він, як полковник кальницький (Вінніцький) був одним із найголовніших діячів доби Хмельницького.

Марцелі Козман, у своїй розвідці п. н. «На слідах лицарів» подає такі подробиці з життя полковника: «Молодість Богуна криється в тінях таємниці. Деякі догадуються, що він походив зі шляхотського роду, що не є річчю доказаною. Він уродився на Задніпров'ю. Але є можливим, що він прибув туди враз із переселенцями з

піяльним противником кривавих братніх порахунків.»

Богун під Збаражем

Як боєва лицарська особистість випливає Богун на ширший історичний овид під час перших повстань Богдана Хмельницького. О. Соколовський, у свойому романі п. н. «Богун» так описує першу голосну боєву акцію Богуна під збаражським укріпленим замком: «Вже облога тривала кілька тижнів, але годі було козацькому і турецькому війську здобути замок. В поодиноких моментах полк. Богун своєю відвагою звертав на себе увагу польського війська замкненого в твердині. Поляки пробували його вбити, але це їм не вдавалося. Противно, Богун став для них непоборним пострахом. Він, особливо, своїми цільними стрілами з луку смертельно ранив і убивав вояків польської замкової залоги.

Коли перед вечором загарчали в козацько-турецьких таборах барабани, широка, ледве освітлена останніми променями сонця рівнина, була покрита великими, темними рухливими скупченнями: це шикувалися до наступу козацькі полрежжя, а солідний боєвий досвід здобув він у війнах з татарами...» (стор. 340 М. Козьман). Знаний нам зі своєї об'єктивности хронікар і історик, Людвик Кубаля, пише про лицарську вдачу Богуна: «Відвага лева, хитрість вужа, підступність лиса, та легкодушність степового вітру відзивалися в ньому при кожному воєнному діянні. Свобода, степ і війна були націховані його лицарським духом. Зі своїм народом він був тісно пов'язаний. Він з великою журбою слідив за непорозуміннями між своїми, бо був принци-

ки. А між полками посувалися до польських замкових окопів високі башти «гуляй-городи». Їх було около півтора десятка. Полки посувалися вперід немов темні хмари. «Гуляй-городи» серед них здавалися були живими велетнями-ватажками».

«Тривожно озвалися сурми в збаражському замку. У вечірньому присмерку ще дужче, ще голосніше заграли в долині барабани, гримнули і загули козацькі казани. І вдарили разом десятки гармат, порушили землю і в присмерку спалахнули на верхах «гуляй-городів» огні пострілів. Штурм почався і не вгавав цілу ніч.

А ранком, коли тільки почало сіріти, страшний галас зчинився в Пригородку. Перелякані юрби польських військ бігали туди й сюди, мов отари овець і кричали: «До замку! до замку! Богун узяв місто! Воду відрізано. Богун у місті! Тікаймо! Богун! Богун!» — лунало довкруги. Але вояки чомусь бігли теж і до міста.

І нараз надлетіла страшна гроза. Цілі потоки води спали з неба. Застогнала земля від могутньоого грому. Шалена буря зривала дахи з хат. Стало темно, як уночі. Аж над вечір дощ перестав лити. Крізь темну запору хмар продерлося сонце.

Юрбами йшли до замку польські вояки, галасували, реготалися, верещали мов навіжені і кричали: «Дав їм Корф бобу! Самого Богуна вбито!». «О! Ні! його тільки поранено. Відбили його собачі сини та понесли Хмельницькому в подарунку».

А Богуна саме тоді поранено, коли він був певний, що козаки захопили місто, а години замку були почислені. На жаль він помилився. В міжчасі Ярема Вишневицький встиг перекинути до північних окопів значні сили. З полудневої сторони штурм Хмельницькому не вдався, а поляки малощо не знищили полк Богуна. Але цю частину полку врятувала несподівана сильна буря. Саме вона дала козакам змогу відступити та врятувати від смерті Богуна тяжко зраненого в груди та в руку. Для нього теж був несподіваним ударом, що козакам наступ на місто не вдався.

По відвідинах хорого Богуна, зажурений гетьман Хмельницький сказав крізь сльози: «Наколи б він ось помер, другого йому подібного в мене вже ніколи не буде».

І довгі часи тривала хороба Богуна. А коли йому дещо полегшало, навіть не питав, чи Хмельницький здобув Збараж, бо йому видавалося, що облога триває і ще довго триватиме. Він боявля, що король, у міжчасі встигне прийти замкові на відсіч, що татари могли би зрадити гетьмана, що Кричевському не вдасться здержати литовського князя Радзівіла в його поході на Україну. Але найбільшою для нього журбою було це, що гетьман Хмельницький, враз із старшиною, готові були при першій нагоді підписати угоду з поляками, а переважаюча більшість воюючого війська мала б повернутися в підданство жорстоких панів.

Богун про збаражський договір

Довгі часи, бо більше як рік, мусів Богун лічити свої рани далеко від фронтових дій і, очевидно, не міг докладно знати, що під Збаражем за той час діялося. А серед численних імен ватажків, чи козацьких полковників, найчастіше згадувалося подільського полковника, Богуна. Навіть зарозуміла великопанська польська шляхта, яка з погордою висловлювалася про Хмельницького, Кривоноса, чи Кричевського, Богуна ніхто не насмілювався зневажати. Противно: з подивом та забобонним страхом вони оповідали собі про його надзвичайні організаторські здібності, про витривалість і лицарство його полку, підчеркуючи при тому, що «богунівці це найкращі боєвики серед козацтва».

А коли Богун виздоровів, мав нагоду поінформуватися в Зорки, головного писаря Хмельницького, що діялось на Україні і що чувати з війною з поляками. Зорка відповів: «Ти ж, братіку, не вчора одужав. Таж договір уже рік минув, як підписаний».

Цей договір хоч був найбільше корисний з поміж усіх давніших, заключених з поляками, тепер ніяк не міг задоволити львину частину українського народу. Нарід повстав, щоб міг на своїй землі зажити свобідно. Договір великої маси селянства задоволити не міг, а нарід мусів би знову вертатися до панщизної роботи. До 40 тисячного реєстру не могло попасти навіть половина війська Хмельницького. Теж Польща не могла помиритися з тою умовою, бо вважала її вимушеною критичним моментом.

Коли довідався про це Богун, з обурення не міг довго прийти до себе. Поіритований тим, що над селянством нависло нове підданство, сказав: «Але «підданих» у нас нема і ніколи це не може бути! Я ж виразно жадав, щоби всіх козаків вписати в реєстр і щоб гнати к бісовій бабі всіх «кисілів» (посередників) безнастанно присиланих до козаків, та нами непрошених. Зрештою угода це шматок паперу. Одинока річ: не треба мудруватись, але готуватись до нової

війни, бо коритися таким універсалам ніколи не будемо!»

І дійсно, Богун з властивою собі енергією і витривалістю, взявся до організації сильного і боєвого війська.

Татари

Ким, у своїй основі, були татари, що так легко далися перекупити коронному канцлерові Оссолінському? Правда, вони були союзниками козаків, але союзниками небезпечними і нельояльними. До того основна політика Криму стреміла до вдержування України в сталім стані безсильности і розбиття. Ослаблені запорожці мусіли б опиратися на кримський ханат. Тоді татари мали б змогу плюндрувати Україну, як «приятелі», а не як вороги.

Турки враз із татарами теж не бажали сильної України. Помагали вони Україні головно тому, бо боялися, щоб козаки не звернулися про поміч до Москви. Але, коли тільки надія побіди сприяла чи то Хмельницькому, чи його наслідникам, їхні «союзники» безсоромно зраджували їх та опускали. А що найважніше: татари були по своїй вдачі військом рухливим, рабівничим і ніколи довго не хотіли на одному місці воювати. Тому теж і облога Забаража тривала для їхньої вдачі за довго і тому теж вони так легко давалися підкуплювати.

●

Як сказано, Хмельницький згаданою умовою ніяк не міг вдоволити покривджених ані селян, ані вояків, які не попали в згаданий реєстр.

Рівнож і поляки не були з того договору задоволені, бо лівобережна магнатерія стратила там свої необмежені лятифундії на річ української козацької влади. Взагалі договір вони вважали пониженням їхньої національної і державницької гідности. Тому то обі сторони пильно почали приготовлятися до нової війни.

Перша воєнна зачіпка прийшла зі сторони поляків, майже несподівано.

При кінці 1650 року польський коронний гетьман Мартин Калиновський, несподівано ввійшов зі своїм військом поза межі брацлавського воєвідства, куди, на основі зборівської угоди, він не мав права входити.

В битві з військами Калиновського згинув тоді славний полк. Данило Нечай. Богунові вдалося розбити військо коронного гетьмана доперва коло Винниці.

В міжчасі, головно завдяки популярности Богуна, Хмельницький зібрав численне і добре вишколене військо. Але, на жаль, у нього вже не було давнішого воєнного і патріотичного ентузіязму. Теж одержав Хмельницький поміч від татар. Але вони йшли неохоче і в критичному часі Хмельницького зрадили.

Це були вже роки 1650 та 1651. На теренах Німеччини і її сусідів вже покінчилася була 30 літня війна. Наємні війська вже не були потрібні Німеччині, а теж воєнне устаткування, як гармати, ручна зброя, вояцький виряд і тим подібне — стали для поляків бажаним набутком для їхньої армії. Теж наємні війська охотно годилися йти на службу до польського короля. Тоді до короля зголосилося 20 тисяч закутих в залізо німецьких райтарів. Побіч них король мав теж свою опанцирену гусарію.

Обі армії стрінулися 1651 під Берестечком.

Козаки не мали модерного оружжя, бо і не мали нагоди його набути. Зате вміли по мистецьки будувати чотирокутні обронні застави. Будовою їх керував головно полк. Богун, бо мав уцьому велику практику і ця будова була його спеціяльністю.

Козацькі вози були получені зі собою важкими ланцюгами. Стоячи на тих возах козаки легко справлялися з ворожою кіннотою, яка не мала доступу до возів, як теж і з піхотою, яку, закуту в залізо, козаки розбивали спеціяльними ціпами. Але козаки не мали ані модерної західної артилерії, хиба може то, що здобули на поляках. Не мали теж охоронних панцерів.

Козацька армія держалася хоробро. Дуже впертий бій тривав повні дві доби. Та в самому розпалі боротьби, коли її доля рішалася на сторону козаків, татари зрадили. Тоді поляки проломали фронт української армії і присунули її до дуже невигідного болотнистого озера.

Ще кілька наступних днів оборонялися козаки під проводом Богуна і наказного гетьмана Джеджалія.

Тимчасом, серед того заколоту, юрба кинула підозріння про зраду на своїх старшин і почала їх прив'язувати до возів, щоби з ними криваво розправитися. Між ними далися чути голоси, щоби почати переговори з польським королем. Коли наказний гетьман зорієнтувався про що козакам йдеться, виступив і запитав зібраних, чи вони хотять дальше воювати, чи миритися.

Перший виступив Богун, непримиримий противник усіх переговорів з ворогом і промовив до зібраних ось як: «Пане гетьмане і все товариство! Я є тої думки, що краще з доброго коня впасти, як на поганім їздити. Не на те ми лили козацьку кров, не на те терпіли голод і спе-

ку, не на те наші рідні браття в кривавих боях козацькою смертю загинули, не на те повставали ми на панів і на магнатів, не на те ми їх погромили під Корсунем, під Пилявцями і Зборовом, щоб тепер, у тяжкій пригоді, духом занепадати. Не перший вже раз ннам козакам з панами переговорювати. Ми всі, на власній шкурі, зазнали панської ласки. А коли не порадимо собі самі, ніхто на світі нам нічого не порадить. Тому моя рада така: не піддаватися панам, не прохати їхньої ласки, бо ми самі потрапимо вирватися з біди. А, коли б і не пощастило, раз нас мати родила! От і вся моя рада!»

Промова Богуна викликала між козаками загальне признання. Все ж хтось закричав: «А ми хочемо переговорювати. Богуна ми знаємо, він вояк добрий тож іншої ради не міг би дати. Але він не знає важкого положення та життя посполитого народу, який через війну занедбує або тратить свої господарства, а як згине ,оставляє на лиху годину цілу свою рідню».

Гетьман та Богун освідчили, що вони на ніякі трактати ніяких надій не покладають, а Богун був глибоко переконаний, що король зажадає видачі старшин. А тоді все військо може загинути.

Та мимо всього вибрано депутацію до короля.

Посли, з полковником Гладким на чолі, вернулися від короля і розповіли, що король, як припускав Богун, зажадав видачі Хмельницького зі всією його старшиною. А за це король обіцяв дарувати козакам і поспільству всі їхні провини.

Місто відповісти щось на ту зневажливу королівську заяву, товпа з ревом зажадала від гетьмана зложити булаву, а його самого зв'язати разом зі старшиною і покарати.

Гетьман поклав булаву і відступив на бік.

Тоді Богун закричав несамовитим голосом: «Гетьмане! булави не складай!». А до товпи закричав: «Що ви робите? Це ж соромна ганьба! Королівської ласки вам забажалося? Ви добре знаєте, що я не є прихильником старшини. Але ось тепер не час зі старшиною розправлятися, коли є надія, що ми всі можемо врятуватися!». «А коли дійсно можемо врятуватися, Богуне, бери булаву і нехай тобі Бог помагає!» — дався почути голос з товпи.

Богун потряс своїми широкими плечима — і нараз немов виріс о цілу голову. Голос його задзвенів завзятістю і вірою. Тоді він промовив: «Як ми самі не лізтимемо в панське ярмо, то нехай мене святий грім побє, коли не врятуємося всі до одного!».

«Бери булаву» залунало. «Рятуй військо!» крикнули тисячі, немов одним голосом.

Богун низько вклонився і взяв булаву.

Його плян відступу козацького війська був дуже простий, та заразом такий незвичайний, що всі ті, які про нього довідалися, тільки за голову бралися. Він запропонував збудувати через багна і річку Пляшову три греблі від табору аж до лісу. І сейчас наказав сипати греблі.

І коли полетіли у воду поламані ратища, потрощені, а потім добрі вози, коли з'явилися на березі гори кожухів, наметів, свит і всього, що можна було зужиткувати, коли греблі все ближче почали посуватися до протилежного берега, козаки переконалися, що Богунів плян, це не бредня. Богун ніколи не переживав такого духовного піднесення, та непомірного щастя. «А тепер» поодумав Богун, «ось за день, або 2, військо буде на противнім березі, в лісі. Це очевидне, що нас жде ще довга війна. Та війна мусить бути, бо козацтво і поспільство ніяк не захоче вертатися під панське ярмо. Це вже не жовтоводські, не пилявецькі, або теж збаразькі часи. Багато лилося крови і ще проллється. Зате ми всі будемо добре тямити, що не на татарську орду, не на Ракоція, не на Москву і взагалі, на нікого не можна звірюватися, але тільки і виключно на свої власні сили».

Відступ почався ще до світанку. Богун постановив перепровадити на противну сторону спершу кінноту, дві гармати, потім найпотрібніші вози з припасами і військовим скарбом, а потім піхоту, решту гармат і всіх таборових.

Нараз дався чути голоснний крик і зойк в козацькім таборі. То поляки вдерлися були в табір, стріляли і різали опанованих страхом людей, грабили і бігли до місць переправи, де гинули в болоті смертельно перестрашені козаки.

Тимчасом, під лісом, ці частини війська, що в порядку перейшли греблі, розвинули прапори і з повагою та в порядку входили до ліса.

Пляни Богуна щодо продовжування воєнного протипольського діяння були ось які: «Головні козацькі сили під проводом Гладкого і Джеджелія концентрувалися у Білій Церкві. Туди спрямували тих, які були здатні носити зброю.

Богун подався на Брацлавщину і Поділля, щоби розрушати нарід, підготовити пограниччя до оборони, зібрати нові полки та з ними приєднатися до головних козацьких сил.

До Богуна, на Брацлавщині, зголошувалися

масово нові селянські загони, людність присягалася радше померти, ніж піддатися панській кормизі. А коли Богун зібрав більше число посполитих, оформлював їх і відправляв нові відділи під Білу Церкву.

Не було містечка й села ,не було закутка, куди б не долітала вістка, що Богун збирає нові полки. Богунове ім'я, після Берестечка, стало гаслом до остаточної і рішальної боротьби за волю. А Богун немов новими очима дивився на біжучі події, та з більшою енергією приготовлявся до дальшої боротьби.

Не будучи ще певним сподіваного висліду, покищо громив татарські чамбули, мстився на них за зраду українського війська, визволював нещасних бранців, які не були би попали в полон, коли б не та Фатальна спілка з татарами. По останній кривавій розправі з татарами, козацький полк Богуна попрямував на Білу Церкву.

Ще в 1649 р. почав наступати на українські землі і на Київ литовський гетьман Радзівіл, який окупував Київ. Але козаки з міщанами запалили Київ і змусили литовців опустити столицю.

І хоч Хмельницький здержав польський наступ на Київщину, мусів у вересні 1651 року згодитися на дуже некорисний для України договір, який майже анулював усі користі зборівської умови. Це була т. зв. Білоцерковна умова.

Було ясно, що Хмельницький лиш тому пристав на неї, щоби дати Україні тимчасово відпочати, а потім почати боротьбу аж до повного визволення України.

Ось наступного року 1652 наступила велика сутичка Хмельницького з поляками. Він вирядив був свого сина Тимоша з військом на Молдавії, а побоюючися про судьбу Тимошевого війська, сам вирушив за ним. І справді, поль, ський гетьман Калиновський, заступив своїми військами Тимошеві дорогу. Це військо комплетно розбив, а сам Калиновський наложив головою.

Коли татари оказалися невірними, а Польща з Литвою військово кріпшала, Хмельницький зважився заключити з Москвою державно-правну умову на основі федерації двох самостійних держав.

Богун з'явився на переяславській раді в товаристві молодих старшин і там забирав рішучий голос. Він противився злуці з Москвою. Але більшасть старшин переголосувала його і прийняла 1654 року злуку України з Москвою. Богун зі своїми старшина відмовся від присяги московському цареві.

Коли татарський хан довідався про об'єднання України з Москвою, перейшов на польську сторону, беручи активну участь у боях проти Швеції, та повели свій наступ під проводом гетьмана Потоцького в напрямі українських земель і дійшли до Білої Церкви. Але під селом Охматовим Хмельницький з Богуном побив їх і вони мусіли відступити.

Полковник Богун не спочивав на лаврах і де тільки трапилася нагода, бився з татарами і поляками.

По смерті Хмельницького 1657 року, Богун став далі противником Переяславської угоди і непримирним ворогом польських вельмоі. Він зі своїми загонами ставав в оружній обороні переслідуваного українського населення. Серед тих оборонних дій удалося полякам узяти його в полон 1662 року і запроторити в фортеці Маріенбургу.

Коли Богун видістався з тюрми, взяв участь у поході Павла Тетері, гетьмана Правобережної України, проти польського війська на Лівобережжі. Тоді, під Новгородом Сіверським знову попав у руки поляків. В лютому 1664 році його розстріляно.

Полковник Іван Богун, той улюбленець всього козацького війська та всіх верств українського народу, той безкомпромісовий борець за волю народу, — хоч помер, то слава його геройських діл осталася до сьогодні живою і просвічуватиме доки український нарід не пічне жити самостійним і суверенним життям на всіх землях Соборної України.

ЩЕДРО ПРИЙМІТЬ КОЛЯДНИКІВ «САМОСТІЙНОЇ УКРАЇНИ»

Наші Вш. Читачі одержать особисте побажання Веселих Свят і Щасливого Нового Року. Зложіть, просимо, залученою до цих побажань ковертою — коляду-пожертву на пресфонд нашого журналу.

Редакція і Адміністрація «С. У.»

М. Панасюк

КНИЖКА ДЛЯ КОЖНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ХАТИ

Книжка — це морська глибина.
Хто в них впірнув аж до дна,
Той, хоч труду мав досить,
Дивні перли виносить.

Іван Франко

Петро Стерчо, КАРПАТО-УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА, Торонто: Наукове Товариство ім. Шевченка, 1965, накладом Братства Карпатських Січовиків. Стор. 288. Тверта оправа. Документи й ілюстрації.

Наш журнал не мав змоги зрецензувати цієї цінної праці нашого довголітнього й постійного співробітника, професора політичної економії в Дрексел Університеті, д-ра Петра Стерча. Але, краще пізно, як ніколи...

Як нас інформують, праця була написана ще в 1954-ому році, щоб її видати в 15-ту річницю Карпато-Української Державности, але побачила вона світ щойно в 30-ту річницю, хоч і має вона «1965» як дату її появи. Це вказує на ті великі труднощі, як важко нам видати добру працю.

КАРПАТО-УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА: до історії визвольної боротьби карпатських українців у 1919-1939 роках — це перша й одинока праця про намагання відновити Українську Державу в Карпатській Україні, яка розглядає всі ділянки тодішнього державного будівництва. Написана вона із серцем і призначена в першу чергу для українського читача, але базована вона майже на **першоджерелах.** Автор відійшов від усіх дотогочасних праць далеко менших розмірів, які в загальному базувалися на власних споминах, власних переживаннях, власних спостереженнях. Д-р Петро Стерчо тут-там натякає на власні переживання також, але засадничо він подає факти на підставі джерел і інтерпретує події стисло об'єктивно. Автор виливає свої ннаціонально-патріотичні емоції у своєму слові «від автора», написаному в 1954 р., а відтак переходить до стислого і наукового трактування історичних подій та їх інтерпретацій.

Праця має 5 розділів, базованих на джерелах, 32 сторінки документів, 13 сторінок бібліографії, 8 сторінок індексу імен, 13 сторінок мап і ілюстрацій та 3 сторінки списка імен поляглих у боротьбі в Карпатській Україні за волю України. У своєму «Післяслові», Голова Наукової Ради НТШ, проф. д-р Євген Вертипорох, каже:

Про геройську боротьбу карпатських січовиків з наїздником заговорила вся світова преса, яка заразом писала про український нарід і його визвольну боротьбу за свою самостійну і соборну державу.

Ці славні події описані в цій джерельній праці проф. д-ра Петра Стерча: «Карпато-Українська Держава», що фактично являє собою документальну історію української Срібної Землі новішого періоду.

Рівно ж б. Голова Сойму Карпатської України, проф. Августин Штефан, який написав дуже цінну передмову, каже:

В книжці д-ра Стерча докладно описані та проаналізовані події 1938-1939 рр, щодо Карпатської України. Автор зупиняється і над подіями в 1918-19 рр. та присвячує увагу розвиткові національно-політичних, культурних і економічних подій у Карпатській Україні в рамках ЧСР. Автор має всі передумови, щоб вив'язатися із завдання, наміченого в його праці...

Про Карпатську Україну писалося багато, зокрема про події 1938-39. Деякі з цих публікацій крайно ворожі, інші непоінформовані, деякі необ'єктивні. Тепер українське громадянство дістає в руки твір, що правдиво, докладно й науково подає історію Карпатської України в 1938-1939 рр. У зв'язку з цією працею маю тільки одне бажання, щоб українське громадянство подбало про публікацію англійської верзії праці д-ра Петра Стерча.

До цих двох голосів, голосу найвищого репрезентанта зорганізованої української вільної науки та голосу найближчого співробітника сл. п. президента Карпато-Української Республіки, о. Августина Волошина, важко що-небудь додати. Хіба варто лише заохотити всіх українців, яким була й залишилася дорогою визвольна боротьба Карпатської України, щоб набули цю

першу всеобіймаючу історію Карпато-Української Державности.

Розділ Перший автор назвав «Самовизначення Закарпаття». У цьому розділі розглядає автор коротко невідрадні відносини в Карпатській Україні на переломі дев'ятнадцятого й двадцятого сторіч, які привели до масової еміґрації «у світ за очі»... Ці колись збідовані іміґранти у ЗДА підняли голос боротьби за реалізацію права самовизначення Закарпаття, з одного боку, а провідні мужі на самому Закарпатті в 1918-19 рр. стали на принципі злуки Закарпаття з Українською Державою. Але паризька мирова конференція пішла по лінії переконувань Томи Масарика й Едварда Бенеша й прилучила Закарпаття до Чехо-Словаччини на базі «якнайширшої територіяльної автономії».

В другому розділі, автор концентрується на боротьбі за уведення заґарантованих мировою конференцією автономних прав і інституцій. Враз із тим вказує на всесторонній розвиток карпато-українського населення впродовж нецілих двох десятиріч, 1919-1938, у рямках ЧСР, хоч і чехи пішли слідами недотримання обіцянок. Для сучасного читача цікавим є розвиток національної свідомости широких народних мас, чому протиставилися москвофіли та мадярофіли, які часто користувалися фінансовою підтримкою Будапешту, Варшави й Праги. Ріст і розвиток молодої, націоналістичної ґенерації тут надзвичайно цікавий.

Переходячи до третього розділу, автор зупиняється на створенні першого автономного уряду Підкарпатської Руси, на чолі з Андрієм Бродієм, який намагався привернути Закарпаття в мадярські обійми. Український політичний рух, на чолі з о. Августином Волошином, перебрав владу 26-го жовтня 1938 р. і приступив до послідовної розбудови державного життя, зводячи оборонну боротьбу проти мадярсько-польсько-італійських намагань створити спільний польсько-мадярський кордон. Совєтський режим раптом знайшов спільну мову з поляками у боротьбі проти зростаючого українського націоналізму й популяризації української визвольної боротьби у світовій пресі. Але, в загальному, третій розділ цікаво й систематично розглядає внутрішній розвиток національно-державного будівництва, в якому свою долю вклав також і організований Український Націоналістичний Рух, очолюваний тоді полк. Андрієм Мельником.

Чи не найважливішим розділом праці, під кожним оглядом, є розділ четвертий, п. н. «Карпатська Україна в міжнародніх взаємовідносинах», бо цього питання, властиво, ніякий інший автор не розробляв. Проф. Стерчо публікував ряд журнальних і газетних статтей на цю тему, але тут він цьому питанню присвячує львину частину праці, бо від 138 до 211 стор. Ніде інде не розроблено так джерельно й документально мадярського ревізіоністичного руху відносно Карпатської України, як це зроблено саме в цій праці Проф. Стерча. Автор розглядає ефект цілодержавної кризи ЧСР у 1938-39 рр. на Карпатську Україну, а зокрема як мадярсько-польські, мадярсько-німецькі, польсько-німецькі, мадярсько-італійські і т. п. пертрактації трактували карпато-українське питання .

Не на меншу увагу заслуговує також аналіза стновища Англії, Франції, Німеччини, а зокрема Румунії та словацьких самостійників. Як виходить із документації, чи не одинокий король Румунії, Карло, був заінтересований збереженням Карпато-Української Держави. Всі ці питання розглядає автор на підставі офіційних документів Мадярщини, Німеччини, Великої Британії, як також частинно Пальщі. Автор вміло зводить різні дипломатичні заходи в різних центрах до спільного знаменника.

Очевидно ,не занедбує автор опису оборонної війни Карпатської України проти наступаючої багато разів сильнішої і добре вивінуваної мадярської армії. Бій Карпатська Січ програла, але Уряд Карпатської України не скапітулював. Він включився в русло загально-української визвольної боротьби, списуючи про це формальний акт з Проводом Українських Націоналістів у Венеції в липні 1939 р.

Ми щиро рекомендуємо всьому українському громадянству документальну працю проф. д ра Петра Стерча. Крім мадярського закону про автономію «Руської Країни» з 1918 р. та повного тексту Конституційного Закону Карпатської України, читач матиме змогу запізнатися із подрібними вислідами голосування до Сойму Карпатської України з 12-го лютого 1939 р., що їх автор подає з кожної громади всієї Карпатської України.

КАРПАТО-УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА — це одинока всеобіймаюча документальна історія Карпатської України 1938-39 років! Очевидно, були й інші видання про Карпатську Україну, але вони здебільша були споминами й концетрувалися виключно на вннутрішніх взаємовідносинах. Праця проф. д-ра П. Стерча одинока трак-

тує систематично історичне підложжя, внутрішній розвиток двох десятиріч, процес самого національно-державного будівництва, дипломатичну акцію ворогів Карпатської України та деяких прихильників, соборницьку оборону Карпатської України, а зокрема боротьбу Карпатської Січі.

Оправлену книжку в мистецькій обкладинці маєстра Михайла Михалевича набувати в Carpatian Sich, 196 Bathurst St., Toronto 2-B, Ont., Canada.

Це книжка, яка повинна бути в кожній українській хаті, а зокрема в хаті кожного причасника до Українського Націоналістичного Руху, бо в Карпатській Україні той молодий рух здав свій перший іспит в будівництві української держави.

Юрій Артюшенко

КОМЕНТАР НА КНИЖКУ Ю. І. РИМАРЕНКА

(Продовження)

Власне, цей єдиний визвольний фронт «мав своє коріння в минулому» й відродився з рільничо-культурного росту українського народу, що йому властива природна ініціятива, відповідальність та критицизм. Гаряча й жертовна любов до своєї рідної землі витворила в українців самобутнє поняття національности і соціяльности — як органічної цілости, що спирається на своєріднім розумінні власности, і то такої, що не тільки не кривдила б спільноти й окремих людей, але приносила б їм усім користь. Бо як то написано в грамотах і оповіщеннях Коша Запорізького з 1667-1709 років, спільнота, як і окремі люди повинні дбати «найперше, про цілість усієї України, подруге про вольності її і, потретє, про рівність і добро черні».

Тож Українська Національна Революція в 1917 році пробудила українську духовість, що віддзеркалювалася в суспільно-індивідуалістичній психіці та в історичній народоправній структурі життя українського народу, що й втілювалася тоді в отих Військових, Селянських і Робітничих З'їздах, яких «єдиний визвольний фронт» большевики намагалися розбивати.

Тож не українські націоналісти, але московські большевики були тоді тими, хто розбивав єдиний фронт українських трудящих, тими, хто не шанував гідности української людини, тими, хто не поважав вільного виявлення окремими одиницями своїх суспільно-індивідуальних поглядів, тими, хто був проти побудови нового світу на васадах взаємопошани між людьми й народами власне, тими, хто був проти української універсальної ідеї в чині по шляху до вищих форм життя, побудованих не з примусу, але з власної волі окремих одиниць і народів, форм внутрішнього миру та тривкого співжиття.

Які ж далекі від цих настанов українських націоналістів є погляди В. Леніна, який твердить, що: «кожна людина є тільки частиною одуховленої матерії, яка потребує належного керівництва, що персоніфікується в диктатурі пролетаріяту» — зокрема ж, на його думку, російського пролетаріяту, у наш час «провідного в світі». Такими ж далекими є й погляди Брежнєва, який доктрину Леніна, стосовану 50 років в Україні, поширює й на інші народи й краї в формулі «обмеженої суверенности соціялістичних країн». Тож тези Леніна й Брежнєва містять у собі ідею первородства й диктатури московського пролетаріяту, себто, Комуністичної Паріті СССР, чи, фактично, московської «еліти» отого імперіялістично одухотвореного «совєтського народу» з яким партія себе утотожнює. Тому то й на адресу цієї «еліти», а не в наш бік треба адресувати слова Ю. І. Римаренка про «реакційність характеру елітеїзму», про що мова пізніше. Власне про один із виявів отого московського «реакційного елітеїзму» ще на з'їзді УКП 1926 року комісар освіти Олександер Шумський говорив так: «В партії панує російський комуніст, що ставиться до комуніста-українця з недовір'ям і вороже».

Тож, коли «В. І. Ленін протиставляв інтернаціоналізм і націоналізм не тільки в політичному відношенні, а й як два світогляди» (стор. 14), то в Україні це були світогляди української й московської духовостей. Так, джерелом українського світогляду була ота українська духовість, що синтезувала ідеї народів Сходу й Заходу в одну найвищу синтезу ідей світу, від найвищих до найнижчих, а джерелом большевицького світог-

ляду була ота диспотична московська духовість, що накидала народам згори, як отарі ,одну незмінну свою імперіялістичну догму, прикриту ширмою нездійснених гасел і широких облудних обіцянок.

У програмі комуністичної партії СССР на стор. 41-ій й написано: «Марксисти-ленінці розрізняють націоналізм пригноблених націй і націоналізм гноблячих націй», проте право на кваліфікацію, який націоналізм є пригноблених, а який гноблячих націй, вони залишають тільки за собою.

Та перейдім до інших аспектів проблем обговорюваних у книжці. І так, Ю. І. Римаренко, спиняючись над спробою українців за кордоном пояснити український національний характер так званими геопсихічними чинниками, тобто безпосереднім впливом на нього географічного рельєфу та клімату, пише: «Основуючись на географічному напрямку в соціології, Мирон Кордуба, Юрій Липа, Степан Смаль-Стоцький та представники «новітнього» українського буржуазного націоналізму Юрій Артюшенко, Дмитро Андрієвський, Володимир Кубійович та ін. намагаються обгрунтувати «винятковість» «української душі» геополітичним становищем України, її «межовим» географічним положенням між Заходом та Сходом чи між Балтійським та Чорним морями». (стор. 56).

Це наше вищезгадане твердження ми підпираємо новим додатковим доводом, що «винятковість української душі» в центрі суходолу Старого Світу, власне, з причин «межового» положення підказувала українському народові в свідомості його національного «Я» та національної гідности, проголошувати свої універсальні істини. До них, наприклад, належать: 1. постанова Київського Собору Української Православної церкви в 1621 році про те, що «воістину Україна нічим не менша від інших східніх народів»... та 2. «Православне Ісповідання Віри», яке на Соборі Української Православної Церкви в Києві в 1640 році на внесення Митрополита Петра Могили було схвалене, а потім на Соборах усіх інших Православних Церков в 1643 році було визнане Ісповіданням Православної Церкви в усім світі.

«Винятковість» «української душі» в «межовім» положенні України є ще й у тім, що вона має властивість зовнішнього промінювання, про яке, нпр., німецький історик Едвард Вінтер, згадуючи XVII і першу половину XVIII ст. писав: «Київська Академія стала не тільки духовною збірною точкою Української Православної Церкви, але також свого роду духовим вогнищем православних слов'ян взагалі».

І це було тоді, коли геополітичне положення й Орієнт, із яким Москву в'язали шляхи до Волзького басейну, Каспійського моря та озера Ільменського і далі до Ладоги та до Фінської затоки, мали вплив на те, що московська духовість сприйняла псевдохристиянство під назвою «старообрядчества».

Тому то ми й не можемо погодитися з твердженням Ю. І. Римаренка, що «марксизм-ленінізм неспростовно довів, що етнографічне і не географічне середовище, а спосіб виробництва є головним у визначенні ходу розвитку людства» (стор. 56).

Говорячи про біологічний чи психологічний підхід до проблеми національного характеру Ю. І. Римаренко говорить: «Отже, національний характер, як і інші категорії, тлумачаться ідеологами націоналізму в політичному плані і передусім в напрямку протиставлення українського народу російському» (стор. 62). І далі твердить: «Український нарід має славні традиції, що свідчать насамперед про історичну єдність українського і російського народів, нерозривність їх життєвих інтересів» (стор. 67).

Справді, український нарід має славні традиції, але щоб вони свідчили про «історичну єдність» українського та російського народів та про «нерозривність їх інтересів», то тут Ю. І. Римаренко є далекий від правди, коли взяти до уваги, які гіркі наслідки, під прикриттям мінливих інтернаціональних гасел «клясової боротьби» й «соціялістичної співдружності», ця «єдність» і «нерозривність» в Україні. Вони підкопали авторитет української провідної верстви й фізично її винищили, заступивши її вишколеними в Москві кадрами, що саможертовно пильнували тої «єдности» й «нерозривности». Бож її, мовляв, пильнував і В. Ленін, як про це і свідчить його лист від березня 1914 року до редакції «Дзвону», Ленін писав: «Мушу сказати, проповіддю відокремлення українських робітників в особливу соціял-демократичну організацію я глибоко обурений». (Ленін, Сочинения XVII, ст. 470).

Ще пильніше пильнував цього діла Фелікс Дзержинський, керівник ЧЕКА, яку покликав до життя Ленін декретом з 6. 12. 1917 р., а по них інші сатрапи. І, хоч стаття 17-та конституції СССР й говорить про вільний вихід тої чи іншої республіки з складу СССР, то за саму думку чи

згадку про це жорстоко карали. А зміни внутрішньої національної політики комуністичної партії СССР домагалися навіть українці-комуністи — В. Шахрай, Ю. Лапчинський, С. Мазлак, а також члени Української Комуністичної партії (боротьбісти) — Г. Михайличин, В. Еллан-Блакитний, Г. Гринько, Л. Ковалів, М. Полоз і пізніше члени опозиційного руху в самій партії, на чолі якого стояли Шумський, Максимович, Хвильовий, Волобуєв. Власне, запідозрене в причасності до цього руху, було в 1937 році зліквідоване майже ціле Політбюро КП(б)У. Перед тим зліквідовано було й Спілку Визволення України (СУВ), над якою суд тривав від 9. II. по 19. IV. 1930 року. На лаві підсудних сиділи такі відомі постаті-особистості, як С. Єфремов, В. Дурдуківський, В. Чехівський, О. Гермайзе, Л. Старицька-Черняхівська, О. Гребенецький та Павлушков (голова СУМ-у). Так само в 30-их роках зліквідовано й Українську Автокефальну Православну Церкву, якої 50-літній ювілей заснування припадає на жовтень цього року. В липні 1838 року 80-літнього Митрополита Василя Липківського викликано до НКВД, звідки він уже ніколи не вернувся.

Тож на Всеукраїнську Голготу йшли всі українці, одержимі національним духом, незалежно від своїх світоглядових переконань. Всі вони, якщо не полягли в борні із словом «Україна» на устах або не були закатовані в Україні, то заповнили собою концентраційні табори далекої Півночі. Та, на жаль, вони всі ні своїми муками, ні кров'ю, ні своїм прикладом вірности тисячолітнім заповітам української землі не зрушили людського сумління в офіційних речників отого твору великих форм, але без душі — комуністичної партії СССР, як і її кадрів в Україні.

І сьогодні Москва продовжує вишколеними нею кадрами нищити всі дотеперішні українські поняття про українське буття, українську людину, українську націю. не спичаючись над мільйонами жертв, вигублених у большевицьких катівнях і вйморених пляново голодом. Та ж сама Комуністична Партія України сьогодні майже не вживає прикметника «український» впроваджуючи замість нього «радянський»: «радянська людина», «радянський нарід» — інтеґральні частини «люду й народу СССР».

Тому то й члени Української Військової Організації (УВО), учасники Побратимської Зустрічі в Оселі ім. О. Ольжича в Лігайтоні у днях 28-го й 29-го серпня 1971 р. з нагоди святкувань 50-річчя заснування УВО, «вважаючи теперішню правлячу владу в Україні за експозитуру Москви й виконавця московсько-большевицької тиранії, а комуністичну партію України за національно обездуховлену мертвотну організацію без національної ідентичности, повторно стверджують, що УССР в цілому є васальною псевдодержавою, позбавленою державних атрибутів і зведеною до ролі рупора СССР». (З резолюцій Побратимської Зустрічі членів УВО).

Тож якою іронією після всього вищесказаного звучить большевицька теза: «Тільки комунізм здатний розв'язати корінні проблеми суспільного розвитку, врятувати людство від гноблення та експлуатації, голоду і злиднів, від мілітарістичної революції. Постанова Пленуму ЦК КПРС, Тези ЦК КПРС, К., 1967, стор. 61).

Отже, як бачимо, то й в реальнім житті насправді український «національний характер, як і інші категорії» є протиставленням «характеру й іншим категорія» московського народу. Відповідно до цього теж суспільний індивідуалізм української людини є протиставленням егоїстичному індивідуалізмові московської людини чи, аналогічно — прогресивний індивідуалізм українського народу (збірної одиниці) є протиставленням шовіністично-імперіялістичному індивідуалізмові московського народу.

Тож Ю. І. Римаренко пише: «Ці та інші висловлювання про духовий розвиток українського народу спрямовані на доведення того, що українську культуру з її месіянським підложжям зрештою розвивало й розвиває лише націоналістичне середовище за кордоном... Отже, як пише сучасний «українознавець» Юрій Артюшенко, «на ґрунті таких прикмет української нації... виростала від віків українська духовість із властивими їй первнями універсальности, що в історичному розвитку ставало однією з основ українського націоналізму». «У своєму рості українська духовість виплекала поняття універсальности як антипод комуністично-інтернаціоналістичному поняттю». (стор. 92).

І далі Ю. І. Римаренко подає, що: «Своєрідний «універсалізм» «української духовості» буржуазні націоналісти тлумачать і в плані можливого створення за кордоном своєрідної «духової держави» як запоруки до активізації боротьби проти Української Радянської соціялістичної держави» (стор. 93). Опісля продовжує: «Ю. Артюшенко в «універсальності» ідеології українського буржуазного націоналізму віднайшов «внутрішньо-соціяльні» та «міжнародньо-націо-

нальні» «основи» солідаризму, бо, на його думку, «високими духово-моральними, суспільно - етичними та соціяльно-гуманними якостями характеризувалися всі українські державницькі періоди. Хоч ідейні основи українського націоналізму й не були вповні ясно усвідомлені, проте вон віддзеркалювали згадані якості українських державно - визвольних ідей. Тому,.. дефініція українського націоналізму повинна бути державницькою, чого, на жаль, не всі усвідомили» (стор. 94, Ю. Артюшенко, «До розвитку українського національного руху». «Українське Слово» від 30 листопада 1969 р. (Стор. 94). Отже, — продовжує Ю. І. Римаренко — обстоюванням тези «тяглості» державницької ідеї націоналістичні автори намагаються довести і «тяглість» ідеологічних основ українського буржуазного націоналізму, «занурених» в державницькі традиції українського народу, тобто сфальшувати історичний розвиток та сутність суспільно-політичної та філософської думки на Україні, вихолостити, зокрема, з української філософської думки її революційно-демократичний зміст та благотворний вплив на неї марксизму, перекрутити інтернаціоналістські традиції, властиві українському народові» (стор. 94-95).

Ні, не «інтернаціоналістські традиції» властиві українському народові, але високоморальні державно-народоправні традиції, за ними українська людина, зберігаючи свою особистість, була й є суспільною одиницею, за ними спільнота становить одну органічну цілість, у якій суспільний індивідуалізм є джерелом суспільної енергії та активности на всіх відтинках життя.

І хоч, на жаль, у бездержавній дійсності український суспільний індивідуалізм викривився в напрямку егоїстично-особистому, то ми віримо, що з відродженням суверенної державности й він відродиться. Бо мораль українського державно-народоправного світогляду виросла не з ворожнечі між людьми, не з моралі середньовічної нетерпимости, макіявелізму й комунізму з їх великодержавними егоізмами на тлі натуралізму й матеріялізму, але з етичних засад, на тлі духовому, на тлі культурного розвитку, на тлі пов'язання національних і соціяльних процесів в одну цілість, на тлі прямувань у зовнішнім світі до ревізії тез індивідуалістично-матеріялістичного світогляду з його ліберал-капіталізмом та тоталітарним капіталізмом.

Властне, всі вищезгадані тези в авторовій дефініції українського націоналізму звучать так:

1. Український націоналізм — як ідея — є речником національно-державного ідеалу українського народу, виразником духово-культурної й матеріяльної спільности та уосібленням всеукраїнського волевиявлення в минувшині й тяглости державної дії в прийдешності.

2. Український націоналізм — як ідеологія — є власнопідметною світоглядовою концепцією, побудованою на синтезі тих ідей, що зроджувалися духом поколінь і скріплювалися їх кров'ю в державній дії на протязі століть — тих ідей, які, переходячи з минулого у прийдешнє як духово державна спадщина, зроджували в українськім народі прагнення внутрішньо-соціяльного й зовнішньо-міжнаціонального солідаризму.

3. Український націоналізм — як політичний рух — є споконвічним революційно-визвольним відтинком закономірної державної дії, схваленої суверенною волею народу та затвердженої правними й кровними актами української державні нації. Українськй націоналізм як політичний рух, є найміцнішою ланкою між кожночасно наростаючим відродженням в Україні й державно-діючою еміґрацією та етнічними групами поза Україною, а теж і між українськими національно-визвольними силами й такими ж силами поневолених Москвою народів.

Тож по цій нашій дефініції українського націоналізму стає ясним, що тільки в лоні нації є можливе гармонійне пов'язання національности з соціяльністю в одну неподільну духову й соціяльну цілість, що тільки нація має стати основною ланкою в міжнароднім взаємопов'язанні, бо людина становить найвищу синтезу духа й ідей лише через свою духово й ідейно зрілу націю, що в ряді з іншими повноцінними націями, віднаходить спільний міжнародно-політичний знаменник. Тільки світогляд українського народоправства є тою універсальною ідеєю, що дасть правильну розв'язку внутрішньо-соціяльпорізької Січі, «єдиної в ті часи республіки» — бож він уже в XV столітті лежав в основах Запорізької Січі, «єдиної в ті часи республіки» — за словами самого К. Маркса й успішно розв'язував ті проблеми. Лежав він і в основах конституції Пилипа Орлика з 1710 року, що давала всім суспільним верствам такі права, які далеко випереджували права, здобуті Великою Французькою Революцією у 1789 році, а теж лежав і в основах державної конституції нашої доби, якою, між іншим, давалося «право в межах Української Народньої Республіки національно-персональної автономії» всім національним меншинам, чим випередилося всі державні законо-

давства світу. І тому в наш час війна України з Москвою не мала виключно «антибольшевицького» характеру, але такий самий, як його мали війни України з іншими ворогами. бо Українська Народня Республіка вважала, що, якщо московській психології й світовідчуванню відповідає «большевизм» чи «меншевизм», то хай вони в Московщині і будуть. Правда, війна виявила, що большевизм для Москви був лише ширмою, за якою приховувався московський імперіялізм.

Отже, в основі нашої дефініції українського націоналізму лежать українські державні традиції, бо тільки вони в усі часи історичного буття української нації були вирішальною силою та зберігали в собі щось вічно цінне й незмінне, хоч і утверджували в кожнім державнім періоді відмінні форми правління та інші соціяльно-політичні устрої.

(Далі буде)

Галина Паньків

СОРОК ТРОЯНД

Ювілейний З'їзд в сороκліття Українського Золотого Хреста відбувся в Нью-Йорку 9-го і 10 жовтня цього року. На жаль, мусимо ми тепер збиратися у великих, колись дуже славних готелях, а не в наших затишних парафіяльних залях. Змінились часи, занепадають наші ґетта, що їх ми колись так засуджували, а тепер так жалкуємо за цим втраченим раєм, де можна було перейти милі кварталів і говорити тільки по-українському. Отже, тепер наш з'їзд відбувся в готелі Стетлер-Гілтона, заповненім найхимернішими створіннями в циганськo-бомських костюмах, часом і в дранті, але, безумовно, з грошима в кишені. Використовуючи конвенційні обставини, Гілтон дер із нас підвищені ціни за кімнати і за обслугу, не дуже дбаючи за ввічливе поводження. Аж коло другої години по півночі змогли приїжджі делегатки так-сяк розміститися у вісімнадцятиповерховім готелі і тоді вийти на вечерю, не зауваживши, що вже для їжі так пізно, що аж зарано — бо можна було б зачекати кілька годин і поснідати.

Вранці о десятій почалося засідання коротким вступним словом голови УЗХ, Марії Квітковської, що заповіла першого промовця — редактора Зінкевича. Ідучи назустріч рухові емансипації, Золотий Хрест запросив промовця-чоловіка, що окреслив новий тип української жінки нашого часу. Відійшовши від колишнього типу жінки «Кухні, дітей і сукенок», нова жінка поряд із чоловіками, а часто і попереду них бореться за втримання і розвиток нашої нації. Зокрема, п. Зінкевич високо оцінив ролю УЗХ в підтримці жертв русифікації на Україні. Жінці, матері, сестрі завдячує Україна появою таких борців, як Валентин Мороз, Ліна Костенко, Іван Дзюба.

Така, здавалося би стандартна річ, як відчит протоколу минулого з'їзду, практикована на кожних річних зборах, тут була і не зайва, і не нудна. Адже на з'їзд кожний відділ посилає лиш кілька делегаток, часом тільки одну, а часом... тільки привітання. Отже, не всі з присутніх були на минулій оказії, а секретарка Оксана Ґенґало зуміла цікаво написати звіт, і не менш цікаво його і прочитати. Не менш важливим був звіт Головної Управи Золотого Хреста за останніх три роки. Через велику віддаль і розпорошення українських клітин, праця була нелегкою, і тільки через вийняткову дисциплінованість і чуйність кожної членки здійснювались накреслені завдання. Управа листовно, а то і телефоном звертається до того чи іншого відділу, і, як правило, довгих дикусій або відмовлянь не буває. Можливо через невелику кількість членів у відділах, кожна жінка почуває, що коли звертаються із чимсь до неї — це треба виконати, а не старатися звернути на когось іншого. Саме в цім секрет ефективности в діяльності УЗХ. Протягом останніх літ УЗХ перебрав провід КОД — Комітет Оборони і Допомоги репресованим українцям на Батьківщині і забезпечив матеріяльну й моральну базу цієї важливої ділянки. Не менш важливою ділянкою праці УЗХ є виховання наших дітей, маленьких і великих, включно із вусатами й бородати, що, здається, найбільше дають нам клопотів. У цій ділянці динамом УЗХ є невтомна Оксана Ґенґало, що восени і взимку виховує малят у Філядельфійській світличці, а на літо, замість заслужених вакацій, їде на Лігайтонську оселю, де разом із подружжям Різників та кількома ОДВ-івцями віддають свої сили, щоб молодь у таборах трималася сво-

го, українського середовища. УЗХ бажає працювати і в ділянці видавничій, бож саме поети й письменники, тепер, як і колись були першими й останніми борцями за Україну. Але в чужомовнім оточенні, в щоденних суєтах так важко видавати і розповсюджувати літературу — нести роботу, що належиться державі і добре уфінансованим, кадровим установам. Праця для розповсюджування видань про Лесю Українку, Анну Ярославну та сучасних авторів — одна із найбільш важливих ділянок. Крім того, УЗХ не обмежується харитативною діяльністю, що з неї все почалось, а через своїх талановитих одиниць бере участь у майже всіх українських організаціях, виходячи широко за межі «жіночих» справ чи провінційної праці.

Увечері 9 жовтня відбувся ювілейний бенкет, заквітчаний 40 трояндами, що їх отримала наша голова пані Квітковська. На бенкеті були присутні важливі гості. Щоб визначити найважливіших, довелося б перелічити багатьох — але спеціяльною подією була присутність Президента УНР, Миколи Лівицького, і Стефанії Савчук — від президії УНО та ОУК, що привітали з'їзд теплими ,дружніми словами. Пані Савчук була і на наших нарадах, обговорюючи разом із нами такі спільні для всіх українців у світі важливі і часто болючі справи. На бенкеті були присутні члени ОДВУ, що на знак солідарности зробили в той час свою конференцію і не раз допомогли УЗХ в різних справах, часом і в таких несподіванках, як оборона від неповнолітніх хуліганів, що бурею вдерлися до готелю і пустилися ганяти по всіх поверхах (от тобі й Гілтон!).

В неділю відбувся панель — а радше, низка коротких, але змістовних доповідей на актуальні теми. Якби було більше часу, це були би справжні панелі, з кількома офіційно дискутуючими членами і участю присутніх, але через брак часу це справді були не панелі, а реферати. Оксана Ґенґало розповідала про свої творчі труднощі з виховною працею, говорила про нові методи, що вимагають тонкої дипломатії у стосунках із іншими організаціями, зокрема, із Союзом Українок. Головна причина труднощів не в тім, що нема виховників, а — не віриться просто! в тім, що матері «не дають» своїх дітей. Чому вони це роблять? Що з ними за лихо? Здається, справа в зруйнуванні «Січі Запорізької» — наших колись так засуджуваних ґет. Світлички бувають тільки в ґеттах, хоч би й тому, що нових центрів поселення покищо нема, і заможні, але втомлені гоннитвою за добробутом молоді матері вже з нової ґенерації не хочуть везти дитину десь за тридев'ять земель, а потім ще й їхати туди знов по дитину, або ж кілька годин вештатися по ґетті. Тому не заманює навіть перспектива майже що безкоштовної, чесної і корисної няньки, а натомість наймається якийсь американський «тінеджер».

Моттом реферату Наталки Іванів, суспільної референтки УЗХ, були слова англійського поета Джона Дона «Ніхто з нас не острів. Усі ми — частина материка». Не можна задовольнитися своїми власними комфортами і не звертати увагу на страждання інших. Хто зна, яка доля спіткає нас самих і чи ви не забажаєте тоді бути часткою материка, а не безлюдним островом... Тому то і працює УЗХ невтомно і муравлино, то імпрезами, то лотеріями, то виставками, а то й продажем смачного печива збираючи досить великі гроші на поміч бідним коло нас і в цілім світі, зокрема, українцям у Югославії, що потерпіли від землетрусу, ну — і нашим братам за залізною заслоною. Яке ж величезне моральне значення має та підтримка! Якраз на бенкеті п. Зінкевич передав від тих, кому допомагає УЗХ, з України, різьблену касетку із словами вдячности і єдности. Касетка одразу пішла по столах на оглядини і без особливих труднощів наповнилась новими пожертвами. Ніна Михалевич не змогла прибути на з'їзд, але надіслала свій реферат, що мав заголовок такий: «Чи щось дасть людству емансипація?». Цей реферат справді не був про емансипацію; це був крик розпачу від занепаду моральних стандартів у модернім суспільстві, що зачепив і нас, а ще більше — наших дітей і внуків. Це — сумнна правда, з котрою не можна не погодитися; але всі не погоджувалися із песимізмом цієї доповіді і жалкували, що немає автора, щоб з нею подискутувати і навіть її підбадьорити.

Володимира Кавка коротко і енергійно зреферувала справу про поширення наших кадрів. Вона сконстатувала, що після стадії пластової і табоoової романтики молодь українська раптом зникає. В університетах вона розчиняється в масі американських «протестантів», а також втрачається в мішаних подружжях. Звичайно, джерело поповннення і так негустих лав УЗХ — це наші доні й невістки, але якраз серед них буває тяжче знайти підмогу, ніж серед сторонніх. Реферат пані Кавки викликав найбільшу дискусію, що не скоро припинилась би, коли б голова зборів, пані Левкут, не стежила за виконанням

наміченої програми. Загальну думку висловила присутня на нарадах Ганна Черінь словами, що молоді треба на все дати час: на студії, на протести, навіть на помилки — і чекати, поки вони із стадії аномально довгого, як це заведено тут в Америці, доростання прийдуть нарешті у вік солідности і стабільности. Наші кандидати це — передовсім, жінки по тридцятці, а не в молодшім віці, а також жінки, що втратили подружжя або особисто нещасливі. Їх треба уводити ласкою і увагою в наші лави, щоб у праці вони знайшли ціль і втіху. Це не значить, що ми не мусимо розраховувати на молодь. Ні, їх треба постійно притягати до участи, але в тих ділянках, де вони справді можуть і хочуть допомогти: для мистецьких програм, для показу гарного личка при продажі квитків чи при розливанні чаю, на маніфестаціях, для малювання оголошень чи мистецького оформлення, якщо вони в цій справі мають хист — але не для сидіння на регулярних сходинах, для котрих вони не мають часу і котрі для них не цікаві з цілком зрозумілих причин.

На нарадах була присутня письменниця Галина Лащенко, що не оминула цю нагоду не дивлячись на слабке здоров'я і тяжкі сімейні обставини. Вона була ласкава прийняти участь в редакції резолюцій і не раз брала слово в дискусіях.

Кульмінаційним пунктом був вибір нової управи. Як і було сподівано, знов вибрали нашу прекрасну голову — Марію Квітковську, хоч вона втомилася і просила ревно, щоб уже прийшов до праці хтось новий. Павлина Різник, Ірина Варивода і Анна Левкут були обрані містоголовами, Валентина Мушинська — секретаркою, Катерина Ониськів і Тетяна Мойсюк — касирками; Софія Карпінська — культ-освітною референткою, Оксана Ґенґало і Михайлина Величко — виховними; Наталія Іванів — суспільної опіки; Володимира Кавка і Маруся Попович — референтки преси; Ірина Шраменко, третя письменниця в УЗХ, призначена була знов редакторкою сторінки УЗХ в «Жіночім Світі». Організаторами УЗХ вибрані Альбіна Чаповська та Марійка Гром'як. До управи також обрані Анна Кузик, Раїса Куделя, Стася Ястрембська, Ярослава Зелез, Міра Повх, Надя Каркоць і Оля Андрейко. До контрольної комісії увійшли: Анна Наконечна Розалія Григорко, Марія Хмильовська і Левка Крупка. В резолюціях з'їзду наголошена підтримка всім борцям за визволення українського народу схвалення боротьби православної та католицької церков за свою окремішність і єдність та готовність до дальшої праці у всіх ділянках українського життя.

З життя в ОДВУ

М. Демянчук

ЗА ДАЛЬШУ РОЗБУДОВУ ОСЕЛІ ІМ. ОЛЕГА ОЛЬЖИЧА В ЛІГАЙТОНІ, ПА.

Дискусійна стаття

Літній вакаційний час минув. На Оселі ім. О. Ольжича перестали гомоніти дзвінкі голоси дітей і молоді У. З. Хреста. У великі кінці тижня перестали авта привозити на Оселю охочих подихати свіжим гірським повітрям, насолоджуватися чудовим гірським краєвидом, зустрічатися зі знайомими, чи робити нові знайомства. Старші пішли до праці, дітвора й молодь від'їхали до шкіл. Оселя опустіла. Лишень від часу до часу постукає молоток, що ним викінчується перебудову останніх кімнат у «палатці».

Треба з притиском ствердити, що за теперішньої Управи Оселі в особах панства Павлини і Володимира Різників не лише вибудувалося нові приміщення для дівочого Табору, але й вдосконалюється курінь під хлоп'ячий табір УЗХреста. Великим успіхом теперішньої Управи Оселі є доцільна перерібка й модернізація кімнат у «палатці», вивінування їх у лазнички, душі, новісенькі килими та матераци й постіль. Вітальня в «палатці» гарно зі смаком відновлена, долівка вкрита гарним новим килимом, до краски якого достосована декоріція стін. Кіль-

ка великих модерно влаштованих кімнат на великі сім'ї, а побіч них і малі на 2-3 особи — прямо заманюють вас замешкати в них.

Та поруч із припровадженням до порядку «палатки» та обох куренів на табори, виринула вже давніше започаткована акція побудови на Оселі певного числа наймодерніщих мотелів. Донедавна справа побудови тих мотелів не могла здобути більшости на пленумах Центральної Управи ОДВУ. Але щораз краще влаштовувані наші й чужинецькі відпочинкові оселі, принаглюють Управу Оселі таки дуже серйозно застановитися над проблемою будови мотелів з певним числом одиниць. Давніше бралося до уваги будову мотелю в околиці понад басейном на 12 одиниць. Управа Оселі мала в пляні притягнути до фінансування їх членів та симпатиків Оселі, але чомусь пляну цього не переведено в життя.

Тому, що як укожній справі так і тут є дві сторони медалі, стають проти себе: потреба, а то й конечність мотелів на Оселі і їх фінансування та справа доцільности будови — з другої сторони. Загал членів-бувальців на Оселі є рішучо за будовою мотелів, управитель Оселі є цьому також прихильний і признає конечність. І хоча майно Оселі представляється сьогодні дуже імпозантно і виносить понад пів мільйона долярів, при будові мотелів слід би було членам і прихильникам Оселі прийти з фінансовою допомогою. Дехто заступає гадку, що вже на найближчу весну Оселя МУСИТЬ мати бодай 5-6 одиниць, мотелів, що їх будова та вивінування вимагають бодай 35.000.00 долярів (тридцять п'ять тисяч).

Бажаючи прийти з фінансовою допомогою Оселі в побудові тих мотелів я, як також більше членів і прихильників, пропонують, щоби серед членів ОДВУ і Братніх Організацій повести пропаганду за тим, щоби вони складали на розбудову Оселі безпроцентові, п'ятирічні позички по дол. 500.00 чи 1.000.00 так, щоби дати Управі Оселі з відповідною ґваранцією та умовою капітал дол. 20.000.00 (двадцять тисяч). Тоді Управа Оселі, за одобренням пляну Ц. Управою, зможе приступити до будови тих мотелів, видаючи зі своєї каси чи затягаючи гіпотечний довг на бракуючі 15.000.00 долярів.

Гадаємо, що серед членства ОДВУ і Братніх Організацій та прихильників, зокрема тих, що часто бувають на Оселі — знайдеться 20-40 патріотичних, жертвенних та свідомих важливости справи одиниць, які складаючи ці позички, створять фонд, з яким Управа Оселі зможе приступити до будови тих мотелів.

Справа настільки пильна, що цю акцію належить започаткувати зараз-негайно. Щоби не бути голословним я вже декларую позичку на 500.00 дол. на цю ціль та взиваю-запрошую до такої акції всіх свідомих, патріотичних та розуміючих вагу розвитку Оселі членів ОДВУ, Б. О. та наших прихильників.

Паралельно з цією акцією, що в скорому часі повинна увінчатися повним успіхом, слід апелювати до членів ОДВУ та Б. О. як також прихильників, головно зі стейтів Нью Йорк, Нюарк, Нью Джерсі та Пенсильвенії в справі більшого зацікавлення Оселею, відвідування її при кожній нагоді та переводженая на ній літніх вакацій. Тут не треба якогось самовідречення, резиґнації з люксусів, лишень трошки доброї волі та охоти провести своє дозвілля в дійсно дуже здоровій гірській місцевості, в приємному, культурному товаристві, замешкуючи в гарно влаштованих кімнатах та розкошуючися чудовим повітрям, гарними видами природи при смачнім обильнім харчі за відносно низьку ціну.

Доїзд до Оселі чи то особовим автом, чи автобусом добрий з усіх наших більших скупчень на Сході ЗСА так, що все промовляє за тим, щоби наше громадянство з ближчих і дальших місць нашого поселення приїздило таки більшими групами на Оселю та користало з її благ; привозило своїх дітей та внуків. В той спосіб, піддержувалося б Оселю матеріяльно і морально допомагало б її щораз краще розвиватися на користь культурного, товариського та національного стану нашої спільноти.

Зокрема для молоді є тут великі можливості розвинути всяку працю та діяльність на тіловиховному, спортовому, товариському й культурному відтинку. Тож постараймося у найближчому сезоні забезпечити собі і своїй родині справді приємний побут на Оселі ім. О. Ольжича в Лігайтоні, Пенсильвенія.

30-ЛІТТЯ ПОДРУЖЖЯ П-ВА ХАРАМБУР НА ОСЕЛІ ОЛЬЖИЧА

В неділю 24 жовтня ц. р. Управа Оселі та Управа 12-го Відділу в Філядельфії, влаштували несподіване приняття для п-ва Харамбур на Оселі. Інж. Іван Харамбура є головою 12-го відділу та головою клюбу на Оселі. Хоч цілий тиждень погода була гарна, то під неділю почав падати зливний дощ і падав через цілу неділю. Багато друзів не відважувалися приїхати, але на годину 1-шу пополудні в палаті Оселі з'явилося поверх 50 друзів і приятелів п-ва Харамбур. Зворушливим моментом був час, коли інж. Івана Харамбуру і його дружину при вході до гостинної палати всі зібрані привітали грімким «многая літа». Панство Харамбури були заскочені такою несподіванкою й їм обоїм покотилися сльози зворушення. Посаджено їх за почесний стіл, а гості засіли до приготованих столів у трьох кімнатах палати, які були прибрані осінніми квітами й золотим листям осінних дерев. Володимир Різник підніс товст за дальше щасливе подружне життя ювілятів та дякував Провидінню, що воно зберегло нам інж. І. Харамбуру, коли він дістав серцевий атак на початку літа, та привернуло йому здоров'я й сили до дальшої організаційної й громадської праці.

Ювілятів вітали коороткими побажаннями й згадуванням заслуг численні друзі й приятелі, а між ними ред. Андрій Шекерик, що приїхав на терен ЗСА з дорученням від Проводу зустрінутися з другом Харамбурою в Філядельфії; Микола Ящук від Управи й Відділу ОДВУ в Філядельфії й Управи Клюбу; Іляріон Поліщук від Головної Команди Союзу Ветеранів Українського Резистансу; Михайло Хомин від 1-го Відділу СВУР у Філядельфії; Михайло Граб як директор канцелярії Оселі й близький співробітник ювілята та секретар 68 від. ОДВУ в Лігайтоні; Іван Попіль від відділу ч. 7 в Ню Бронсвік; Степан Селешко від 10 Відділу ОДВУ в Нью Йорку; Андрій Гелетканич від Відділу ОДВУ в Аллентавні; Володимир Різник від старих друзів піонерів Організації в Нью Йорку; Павлина Різник від Українського Золотого Хреста, до рядів якого належить ювілятка Марія Харамбура; Микола Бойчук від І-ої Дивізії УНА, станиця в Лігайтоні та багато інших. Найстарший син інж. Харамбури друг І. Харамбура, мол. вручив родичам срібний кавник як подарунок від 12-го Відділу ОДВУ, а Павлина Різник прочитала зворушливу карточку й передала ювілятам крайову дерев'яну касетку як подарунок від присутніх і Оселі.

У відгук на даток І. Поліщука, який зложив 20 дол. на пресфонд «Українського Слова» в Парижі з нагоди приняття — присутні почали зголошувати свої датки. Датки зложили: п-во Харамбури 50 дол., І. Поліщук 20, по 10 дол.: Відділ УЗХ в Аллентавні, Михайло Хомин, Андрій Гелетканич, Василь Лукницький, Катерина Вайда, І. Харамбура мол., В. Різник, Іван Попіль й Микола Ящук; по 5 дол.: Михайло й Галина Граби, Михайло Голець, Микола Яремко, Степан Голод, Богдан і Марія Луців, п-во Пирські, п-во Баєри й п-во Михалевські. Разом 200 дол.

Вислано на пресфонд «УС» дол. 150, а на пресфонд «Самостійної України» 50 дол.

На закінчення інж. Іван Харамбура подякував усім присутнім гостям за участь у відзначенні його ювілею, всім бесідникам за їх побажання та за подарунки і зворушеним голосом заявив, що продовжатиме свою організаційну й громадську працю всіми своїми силами, бо хоч він роджений в Америці, але годований українським молоком. Керівник приняття подякував Осипі Гелетканич за приготування так смачних страв і за спечення торта, а тому, що вчера був її день уродин вона приїхала й подарувала цей день ювілятам і Оселі то попросив і її проспівати многая літ. Всі гості ще довго забавлялися розмовами й співанням, бо не хотіли залишати так милої й сердечно щирої атмосфери приняття.

П. Р.

Щиро дякуючи за пресфонд, Адміністрація і Редакція сердечно прилучується до побажань Ювілятам всього найкращого.

В 7-МУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ СЛ. П. ПОЛКОВНИКА АНДРІЯ МЕЛЬНИКА

Заходами 2-го Відділу ОДВУ дня 5 листопада відбулися Жалібні Сходини в 7-му річницю смерти Голови ПУН, полк. А. Мельника. Сходини відбулися в клюбі ім. полк. Є. Коновальця при заповненій залі. Сходини відкрив голова Відділу проф. Ю. Мачук. Оригінальністю цих сходин було те, що ціла програма була виповнена силами молоді. І так вступне слово, «Заповіт Вождя» виголосив докторант Олег Верес; «Заграва Ранку» по-мистецьки віддеклямувала студентка університету Тамара Кузик; «Полковник в московському таборі полонених і його втеча з табору» — студент гайскулу Борис Бережан; «Полковник в УВО» — студентка гайскул Христина Панасюк.

Сходини закінчено відспіванням «Не пора». На сходинах були присутні Отці Української Православної Церкви (о. прот. Ф. Білецький) і Української Католицької Церкви (о. Бутринський).

Н. Н.

ЛИСТА ЖЕРТВОДАВЦІВ НА ПРАПОР 23-ГО ВІДДІЛУ ОДВУ

По 20 дол.: Гурин, В. Головінський, ГУ УЗХ; 15 дол.: Т. Музичка; по 10 дол.: 68 Відділ ОДВУ, 10 Від. ОДВУ, 12 Відділ, 7 Відділ, 7 Відділ УЗХ, 9 Від. УЗХ, 20 Відділ УЗХ, 1 Від. УЗХ, 20 Відділ Оборони Лемківщини, 217 Відділ «Провидіння», В. Різник, А. Ґелетканич, М. Белендюк, О. і П. Ґенґало, д-р П. Стерчо, Окружна Управа ОДВУ, М. Дністрян, Словік, Ст. Лукницький, А. Білинський, В. Камінський; по 5 дол.: М. Граб, Демянчук, І. Попіль, Шумило, Гаріс, В. Цюпа, Вербовський, Строт, Лепета, В. Батюта. Разом 345 долярів.

Щире спасибі!

Управа Відділу

ДО ВСІХ ЧЛЕНІВ ОДВУ, УЗХ, «ЗАРЕВО», МУН І УВФ

Шановні й Дорогі Подруги і Друзі!

По кількох роках застою, нам вдалося поновно відновити наш журнал «Самостійна Україна», який, як і перед тим, завітав вже до Вашої гостинної хати. Відомо, що коли ми припинили друк 20-кілька річного видання, то були цьому поважні причини. Відомо, що живі люди і жива Організація, вміють усувати перешкоди, вміють здобувати навіть втрачені вартості. Так воно є із нашим журналом!

Ми перебороли трудноці, відновили видання і зарепрезентували Вам оновлений журнал так, як цього бажав собі 30 З'їзд ОДВУ минулого року в Клівленді. Нині ми хотіли б з Вами обмінятись думками, плянами і взагалі спостереженнями, які відносяться до видання журналу. Хочемо Вас упевнити, що коли ЦУправа і Видавнича Спілка в Чікаґо рішились на відновлення появи «С. У.», то вона вже буде виходити і приходити до Вашої хати.

А тепер до Вас кілька питань Дорогі Подруги і Друзі:

Чи Ви прийняли до своєї хати «СУ» як потребу у Вашому приватному й організаційному житті? Чи сказали Ви собі, що Ваш журнал буде втішатися у Вашій хаті належним місцем? Чи поробили Ви всі заходи у напрямку допомоги й передплати для Вашого видання?

Ми сподіємось, що так!

Якщо ж ні, тоді Ваш журнал — «Самостійна Україна» — очікує цього від Вас!

Центральна Управа ОДВУ, Видавнича Спілка і Редакція та Адміністрація «СУ» свідомі, що кожний з нас має свої завваження, побажання, поради, а навіть й жалі, які посередньо чи безпосередньо відносяться до журналу. Всіх їх радо приймемо, привітаємо і візьмемо до уваги. Пишіть ,говоріть, дораджуйте! Живіть разом із відновленим журналом, який буде розвиватися й кращати лише тоді, коли Ви виявите в цім напрямку добру волю.

«Самостійна Україна» — журнал ОДВУ і БО очікує Вас, Вашої помочі і праці! Очікує на відгук щирих Друзів, доброзичливих дорадників, співпрацівників, передплатників і жертводавців. Хто відізветься нині, цей допоможе подвійно. Тому не отягайтесь, не приглядайтесь з байдужістю. Хай не буде серед нас ні одного хто не передплатить «Самостійної України», не пожертвує на пресфонд, не понесе її до своїх приятелів та знайомих.

Ми Вас кличемо до цього, просимо і надіємось на Вашу дружню співпрацю!

За Центральну Управу ОДВУ:
Д-р Богдан Шебунчак — голова
Роман Шраменко — секретар

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД «СУ» ЗЛОЖИЛИ:

З Ювілею П-ва Харамбур — 50, 23 Відділ ОДВУ в Аллентавн — 15, М. Медвецький — 5, по 4 дол.: М. Белендюк, І. Блиха, Е. Ільницький, М. Кавка, А. Копистянський, С. Олесницький, С. Паньків, В. Прийма, В. Різник, І. Цигавка, М. Чаповський, Р. Шраменко; по 3 дол.: П. Семака, 2 дол. — Т. Зенчук, по 1 дол.: Т. Коваль, С. Кричук, О. Морозюк. Разом по день 29 листопада — 126 дол.

Щиро дякуємо!

Редакція і Адміністрація

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

«Вітаю відновлення видання «Самостійної України». Мало хто зберігає українські газети, а журнали люди зберігають для своїх дітей. Я маю всі числа «СУ», як також всі числа «Вісника ОДВУ» і бережу їх, як ока в голові.

Мужня резолюція з нагоди 50-річчя ювілею УВО, що була схвалена друзями УВО 29 серпня 1971 р. на оселі ім. О. Ольжича, яка взиває до об'єднання ОУН, коли б увінчалася успіхом, то це було б чималим ударом по головах ворогів України. Бо ж тільки тоді гідно вшануємо славний ювілей УВО, коли станемо одною незламною крицею ОУН проти Москви!».

М. Новак

«Було радісною новиною для мене, коли я одержав перше відновлене число «Самостійної України». Із цієї нагоди складаю свої щирі побажання для довгого існування та багато успіхів у дальшій праці».

Іван Блиха

«Поява журналу «Самостійна Україна», явище наскрізь позитивне і саме тому варте найбільших трудів. Вже сам наголовок «Самостійна Україна» побуджує думання та більшу активність. Для нас «С. У.», це є наочне свідоцтво тяглості, почавши від 4 Універсалу, через Карпатську Україну тощо. Хоч в фізичному розумінні, це наші невдачі, але в духовому аспекті ми ростемо і дозріваємо. Наші невдачі відійдуть у гінь, коли всеукраїнський похід увінчається тр'юмфальним успіхом і на денне світло вирине всеукраїнський наголос: Соборна, Незалежна Самостійна Україна»!

Степан Паньків

Independent Ukraine

2315 WEST CHICAGO AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60622

Return and Forwarding Postage Guaranteed

BULK RATE
U. S. POSTAGE
PAID
Chicago, Ill.
Permit No. 7547

Mr. W. Mudryj
1059 N. Drake Ave.
Chicago, Ill. 60651